

Zastupljenost slušanja glazbe u predškolskoj dobi

Mustać, Ana

Master's thesis / Diplomski rad

2022

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zadar / Sveučilište u Zadru**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:162:177069>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-11-28**

Sveučilište u Zadru
Universitas Studiorum
Jadertina | 1396 | 2002 |

Repository / Repozitorij:

[University of Zadar Institutional Repository](#)

zir.nsk.hr

DIGITALNI AKADEMSKI ARHIVI I REPOZITORIJ

Sveučilište u Zadru

Odjel za izobrazbu učitelja i odgojitelja – Odsjek za predškolski odgoj
Diplomski sveučilišni studij
Rani i predškolski odgoj i obrazovanje

Ana Mustać

**Zastupljenost slušanja glazbe u predškolskoj
dobi**

Diplomski rad

Zadar, 2022.

Sveučilište u Zadru

Odjel za izobrazbu učitelja i odgojitelja – Odsjek za predškolski odgoj
Rani i predškolski odgoj i obrazovanje (jednopedmetni – izvanredni)

Zastupljenost slušanja glazbe u predškolskoj dobi

Diplomski rad

Studentica:

Ana Mustać

Mentor:

doc. dr. sc. Tomislav Košta

Zadar, 2022.

Izjava o akademskoj čestitosti

Ja, **Ana Mustać**, ovime izjavljujem da je moj **diplomski** rad pod naslovom **Zastupljenost slušanja glazbe u predškolskoj dobi** rezultat mojega vlastitog rada, da se temelji na mojim istraživanjima te da se oslanja na izvore i radove navedene u bilješkama i popisu literature. Ni jedan dio mojega rada nije napisan na nedopušten način, odnosno nije prepisan iz necitiranih radova i ne krši bilo čija autorska prava.

Izjavljujem da ni jedan dio ovoga rada nije iskorišten u kojem drugom radu pri bilo kojoj drugoj visokoškolskoj, znanstvenoj, obrazovnoj ili inoj ustanovi.

Sadržaj mojega rada u potpunosti odgovara sadržaju obranjenoga i nakon obrane rada.

Zadar, 2022.

Zahvala:

- ❖ *Glazba daje dušu svemiru, krila umu, let mašti i život svemu što postoji.*
Platon
- ❖ *Zahvaljujem se mojoj obitelji jer su vjerovali u mene i u moj uspjeh, zahvaljujem im na čuvanju djeteta jer je mama morala učiti.*
- ❖ *Hvala mom suprugu bez kojeg ovo putovanje ne bi bilo moguće i bez čije podrške i ljubavi ovaj uspjeh ne bi bio potpun.*
- ❖ *Hvala doc. dr. sc. Tomislavu Košti na pomoći i vođenju pri pisanju diplomskog rada.*
- ❖ *Hvala „Loli“ što me poticala u ustrajnosti kad mi je bilo najteže.*

SAŽETAK

Od prapovijesnih ljudskih zajednica glazba je bila sastavni dio njihovog življenja. Glazba je bila pratilac pri rođenju, preko religijskih obreda, pučkih svečanosti, pa do pogrebnih običaja. Temelj glazbenog ukusa i razvitka sklonosti ka glazbi je rano upoznavanje djece sa glazbenim izvorima. Za pravilan razvoj glazbene osjetljivosti djecu treba svakodnevno poticati na slušanje i prepoznavanje kvalitetne umjetničke glazbe, što će pridonijeti razvoju cjelokupne emocionalno–duhovne osobnosti. U ustanovama predškolskog odgoja uz pomoć glazbenih aktivnosti stvara se temelj za izgradnju zdrave i harmonično razvijene dječje osobnosti. Stoga bi odgojitelji trebali sustavno uključivati glazbu, ritam i ples u dječju svakodnevicu, kako bi pripomogli u razvoju samostalnosti samopoštovanja i uklopljenosti u širu društvenu cjelinu. Diplomskom radnjom nastojimo istražiti u kojoj mjeri i na koji način glazbu upotrebljavamo u ustanovama predškolskog odgoja. Temeljna aktivnost svake glazbene poduke je slušanje glazbe, bilo pasivno ili sa aktivnim sudjelovanjem. Upravo je i to temeljna pretpostavka u provedenom ispitivanju. Analiziraju se dvije vrste slušanja: aktivno i pasivno slušanje glazbe, kojemu je svrha ispitati prisutnost glazbe u vremenu koje djeca provode u vrtiću. Glazba snažno utječe na ponašanje, osjećaje i raspoloženje kod djece. Nemirne umiruje, dok mirne i pasivne potiče na aktivnost, kretanje i ples. Glazba se kroz povijest koristila u razne svrhe: kao uspavanka za bebe, kod žetvenih svečanosti, kao pratnja u raznim ceremonijama i važnim događajima tijekom života. „Glazba kao sredstvo komunikacije često pomaže u izražavanju osobnosti. I zato je glazbeni odgoj još jedan način da se izrazi, otkrije i/ili podijeli s drugima svoju osobnost. Ako uočite takve glazbene interese, prihvatite ih sa radošću i povežite se sa svojim djetetom. Pjevanje i sviranje instrumenta omogućuju djetetu da uroni u jedan posve novi svijet, a uspješan nastup pred publikom uče ga važnim životnim vještinama poput svladavanja stresa i pobjeđivanju treme. Radi poboljšanja zdravlja i unapređenja kvalitete života, osobito djece, razvila se još jedna moćna medicinska disciplina–glazboterapija. Upotreba glazbe u strukturiranoj formi koja je prethodno pomno isplanirana kliničkim procjenama izuzetno je učinkovita. Glazboterapija je osobito uspješna metoda kada dijete ima razvojne poteškoće, govorne smetnje, kratkotrajnu pozornost, odstupanja u ponašanju i razvoju motoričkih vještina ili želite povećati kvalitetu njegovih postojećih sposobnosti, glazboterapija je dobar izbor“ (Belajec, 2014). (<http://www.roditelji.hr/obitelj/zdravlje/utjecaj-glazbe-na-djecji-razvoj/> pristupljeno 12.9.2020)

U empirijskom djelu rada anketnim upitnicima istražujemo kolika je zastupljenost glazbe u predškolskim ustanovama, stavovi odgojitelja o upoznavanju djece sa glazbom, te dječje reakcije na slušanje glazbe u ustanovi predškolskog odgoja.

Ključne riječi: glazba, slušanje glazbe, glazboterapija, predškolske ustanove

SUMMARY

Representation of listening to music in preschool age

Of the prehistoric human communities, music has been an integral part of their lives. Music was a companion at birth, through religious rites, folk ceremonies, and funeral customs. The basis of musical taste and the development of a penchant for music is the early acquaintance of children with musical sources. For the proper development of musical sensitivity, children should be encouraged every day to listen to and recognize quality art music, which will contribute to the development of the overall emotional and spiritual personality. In preschool institutions, with the help of musical activities, a foundation is created for building a healthy and harmoniously developed children's personality. Therefore, educators should systematically include music, rhythm and dance in children's daily lives, in order to help develop the independence of self-esteem and integration into the wider social whole. The aim of this thesis is to investigate the extent to which and in what way music is used in preschool institutions. The basic activity of any music lesson is listening to music, either passively or with active participation. This is exactly the basic assumption in the conducted research. Two types of listening are analyzed: active and passive listening to music, the purpose of which is to examine the presence of music in the time children spend in kindergarten. Music strongly influences children's behavior, feelings and mood. It calms the restless, while encouraging calm and passive activity, movement and dancing. Throughout history, music has been used for various purposes: as a lullaby for babies, at harvest ceremonies, as an accompaniment in various ceremonies and important events throughout life. "Music as a means of communication often helps to express personality. And that is why music education is another way to express, discover and / or share your personality with others. If you notice such musical interests, accept them with joy and connect with your child. Singing and playing an instrument allow a child to immerse themselves in a whole new world, and a successful performance in front of an audience teaches him important life skills such as coping with stress and overcoming anxiety. In order to improve health and improve the quality of life, especially of children, another powerful medical discipline has developed - music therapy. The use of music in a structured form that has been carefully planned previously by clinical evaluations is extremely effective. Music therapy is a particularly successful method when a child has developmental difficulties, speech disorders, short-term attention, deviations in behavior and development of motor skills, or you want to increase the quality of his existing abilities, music is a good choice" (Belajec,

2014). (<http://www.roditelji.hr/obitelj/zdravlje/utjecaj-glazbe-na-djecji-razvoj/> pristupljeno 12.9.2020). In the empirical part of the work, we use questionnaires to investigate the prevalence of music in preschool institutions, the attitudes of educators about meeting children and teaching children music, and children's reactions to listening to music in preschool institutions.

Keywords: music, music therapy, educators, preschool institution

SADRŽAJ

SAŽETAK.....	1
SUMMARY	3
SADRŽAJ	5
UVOD	7
1. GLAZBA I NJEN ZNAČAJ	8
1.1. Glazbeni odgoj	9
1.2. Društveni i individualni aspekt ciljeva glazbenog odgoja	11
1.3. Glazbeni odgoj u vrtiću	12
2. UPOZNAVANJE GLAZBE.....	14
2.1. Vokalna glazba	15
2.2. Vokalno–instrumentalna glazba	15
2.3. Instrumentalna glazba	16
3. GLAZBENE AKTIVNOSTI	17
3.1. Aktivnost slušatelja pri slušanju glazbe	18
3.2. Aktivno slušanje glazbe	19
3.3. Izbor skladbi za aktivno slušanje	21
3.4. Pasivno slušanje glazbe	25
3.5. Pokret kao reakcija slušanja glazbe.....	27
4. GLAZBENE SPOSOBNOSTI DJECE.....	30
4.1. Značaj doticaja djece s glazbom u vrtiću	31
4.2. Kako slušanje glazbe utječe na djetetov razvoj–Mozart efekt	32
5. VAŽNOST GLAZBE PRI RAZVOJU GOVORA.....	33
6. VAŽNOST GLAZBENOG OBRAZOVANJA ODGOJITELJA.....	34
6.1. Glazbene kompetencije odgojitelja	36

6.2. Uloga odgojitelja u glazbenim aktivnostima.....	37
7. CILJ I PROBLEMI.....	39
7.1. Instrument istraživanja.....	39
7.1.2. Uzorak.....	39
7.2. Prikaz i interpretacija rezultata istraživanja	40
LITERATURA.....	52
POPIS ILUSTRACIJA.....	56
ŽIVOTOPIS	57
PRILOZI	60
Anketni upitnik za odgojitelje	60

UVOD

Ustanove predškolskog odgoja svojim programima i obrazovnim područjima potiču razvoj dječje osobnosti. Utjecaj na razvoj dječje osobnosti imaju sve vrste kreativnih aktivnosti, no glazba u tome ima poseban status. Ostvarivanje glazbenih aktivnosti se provodi pjevanjem, sviranjem, izražavanjem i stvaranjem, zatim istraživanjem i pokretom. Kako će se te aktivnosti provoditi u praksi, ovisi ponajprije o kompetencijama odgojitelja. Dječje reakcije u prvim danima života pokazuju nam da je glazbeni razvoj prisutan od rođenja, pa i ranije, u prenatalnom periodu. Prva godina života je jako bitna za razvoj osjećaja prema zvuku i glazbi. Faktor koji takvom razvoju pridonosi je ciljano i svjesno usmjeravanje djeteta prema različitim glazbenim izvorima. To će ga poticati u pokušajima reprodukcije u vidu govorno–glazbenih aktivnosti. Od primarnog značaja za poticanje takvog razvoja kod djeteta je sama obitelj tj. obiteljsko okruženje, koje nažalost nije učestala situacija. Različitosti u glazbenim reakcijama ovise o društvenim uvjetima i kvaliteti glazbene stimulacije koja se javlja oko treće godine. U periodu od treće do šeste godine dolazi do konkretizacije razvoja glazbenog osjećaja kod djeteta. Koje ovisi o stupnju djetetovog razvoja i kvaliteti glazbenog odgoja koje je do tada usvojilo. Cilj ovog diplomskog rada jest utvrditi kako se provodi i kolika je zastupljenost glazbe u predškolskim ustanovama.

U empirijskom djelu rada nastojat će se ispitati koliko je slušanje glazbe prisutno u dječjim vrtićima, koje vrste glazbenih aktivnosti odgojitelji provode sa djecom, te koliko se glazbenih događaja tjedno provodi u skupini, kvalitativnom i kvantitativnom metodom (anketnim upitnikom). Anonimnom anketom koju ćemo ponuditi odgojiteljima dobit ćemo potrebne informacije. Razlog i cilj ovog istraživanja je prikazivanje i analiza ankete. Ovim radom nastojimo odgovoriti na slijedeće pitanja: Koliko je slušanje glazbe zastupljeno u predškolskim ustanovama, koja vrsta glazbe se koristi u radu sa djecom, također će se prikazati odnos odgojiteljica prema važnosti i primjenjivanju glazbe u radu sa djecom, te korištenje glazbe u svakodnevnom radu. U radu sa djecom vidljivo je da djeca uživaju u glazbeno plesnim aktivnostima. Često ih djeca i sama započinju. Proučavanje stručne literature i anketni upitnik za odgojitelje su metode mog istraživanja.

1. GLAZBA I NJEN ZNAČAJ

„Glazba je sveprisutna u životima ljudi. Još od davnina glazbi se pripisivala nadnaravna moć u raznim kulturama diljem svijeta. Smatralo se da glazba može stvarati dobre ili loše osobine u čovjeku. Još u starom vijeku, čovjek je vjerovao da glazba ima nadnaravnu moć, te da s njom može umiriti zle duhove, olakšati si svakodnevni mukotrpan rad. U starim istočnim civilizacijama vjerovalo se da je glazba samo isječak cjelokupne harmonije svemira. Sedam dana u tjednu, sedam poznatih nebeskih tijela povezuje u sedam tonova ljestvice. Glazbeni odgoj bi trebao poslužiti za opažanje lijepih ritmova i tonova“ (Rojko, 2012: 1). Kao jedan od temelja cjelokupnog društva Platon je stavljao i glazbu. O velikom značenju glazbe u javnim manifestacijama svjedoče mnogobrojni reljefi nađeni kod Sumerana, zidne slikarije Egipćana, oslikane vaze, reljefi i kipovi starih Grka. Utjecaj glazbe na čovjeka se osnaživao i dobivao sve veći značaj kroz povijest. Glazba i danas zauzima važno mjesto u životu i djece i odraslih. Djeca su izložena glazbi još od prenatalnog doba. Društvena sredina oko djeteta (roditelji, rodbina, odgojitelji) pjevanjem i sviranjem utječu na glazbeni razvoj djece tijekom odrastanja. Glazba kao dio čovjekove svakodnevnice akustično utječe na slušatelja te zvukovima i tonovima daje mogućnost umjetniku da se izrazi. „Glazba je umjetnost koja tonovima i zvukovima izražava umjetnikove misli i osjećaje“ (Bisaga 2018, prema Šamanić 2011:4). Utjecaj glazbe na dječji razvoj je od velikog značaja. „Učinci slušanja glazbe i glazbenoga obrazovanja na razvoj djeteta u radu se analiziraju u odnosu na kognitivni, psihomotorni, socijalni i emocionalni razvoj. Istraživanja su nedvojbeno pokazala da glazbeno obrazovanje ima značajan utjecaj na opći razvoj djeteta, ali se još uvijek traže odgovori na pitanja mogu li ga specifične vrste glazbenih iskustava ostvariti te na koji način i u kojem razdoblju djetinjstva“ (Bisaga 2018, prema Nikolić 2017:139).

(Marić i Goran, 2013:13) nam govore kako često susretanje djece sa kvalitetnom glazbom pobuđuju u djetetu interes za slušanjem. Glazba pridonosi mirnoj i ugodnoj atmosferi koja je od značaja za sveukupni razvitak djece. Ustanove za rani i predškolski odgoj su važne za spontano i planirano provođenje aktivnosti sa glazbom, te na taj način glazba postaje neizostavni dio života djeteta. Glazba je temelj na kojem se gradi piramida djetetove osobnosti. Djeca predškolskog uzrasta su u neposrednom dodiru sa zvukovima koji ih okružuju i tim putem doživljavaju kompleksne tonalne odnose. Unatoč nemogućnosti apstraktnog zaključivanja kod djece, doticaj sa kvalitetno odabranom glazbom razvija u djetetu želju za slušanjem i prepoznavanjem tonova. Glazba u djetetu izaziva opuštajuće i ugodno stanje.

Okruženje u kojem dijete odrasta uvelike utječe na razinu glazbenih sposobnosti bez obzira na urođene predispozicije. Odabir glazbenog sadržaja odražava se na razvoj dječjih osjećaja za estetiku slušne osjetljivosti kao i djetetovog interesa za slušanjem glazbe. Moć glazbe se očituje u neverbalnom obraćanju djetetu i njegovim čuvstvima. Slušajući glazbu kod djece se razvijaju njegovi intelektualni, emocionalni, socijalni i tjelesni aspekti. Suvremeni kurikulum ranog i predškolskog odgoja znatno doprinosi tom razvoju. Manasteriotti (1977) iznosi tvrdnju da djeca povezuju prostorne predodbe sa glazbenim tonovima; visoko ili duboko, dugo ili kratko. Služeći se udaraljka izvide kratka i duga ritmička trajanja npr. osmine, četvrtine i polovine. Sadržaji rada u glazbenom odgoju trebaju biti različiti, raznoliki, čime se postižu specifični zadaci, razvija se glazbeni sluh, pamćenje, ritam i kultura glasa.

1.1. Glazbeni odgoj

Važan dio odgojnog procesa u pedagoškim institucijama odnosi se na glazbeni odgoj. U najranijoj dobi djeca dobivaju mogućnost upoznavati glazbenu terminologiju kroz prirodno i aktivno sudjelovanje. Kroz takvo sudjelovanje u stvaranju i slušanju glazbe razvija se glazbeni osjećaj i glazbene vještine kod djece. Radoš (2010) je istaknuo da kroz planske glazbene aktivnosti dolazi do poticanja prirodnog razvoja i napretka djece. Brojni autori ističu da se u razdoblju od 3.–6. godine djetetovog razvoja pojavljuju razlike u percepciji i reakcijama djece na glazbu. To naravno ovisi o stupnju djetetovog razvoja i o kvaliteti doticaja sa glazbenim odgojem. Kod djece u vrtićkoj dobi (do treće godine života), glazbeni poticaj bi se trebao sastojati u slušanju i otkrivanju raznih zvukova. Na taj se način kod djece jasličke dobi stvara temelj za buduće glazbene poticaje. Slušanjem glazbe pokreće se glazbeni razvoj djeteta te njegove osjetilne sposobnosti. Prilikom svjesnog slušanja zvukova i glazbe, kod djeteta se razvija interes i svjesnost svega što ih okružuje, te se stvara osnova pamćenja i razumijevanja zvučnih doživljaja. Različite glazbene igre pridonose ritmičkom, motoričkom i govornom razvitku djece, te potiču vedro i zaigrano raspoloženje. Kratke pjesmice i brojalice koje se očituju učestalom ritmičkom ponavljanju su dobar izvor i glazbeno–pedagoški materijal koji pridonosi takvom razvoju. Bitno je poticati uključivanje i sudjelovanje djece u glazbenim aktivnostima. Tako se može postići postepeno razvijanje kompleksnijeg razumijevanja glazbenog izričaja kod djece. „Glazbenim aktivnostima pobuđuje se i razvija interes za glazbu, razvija želja za sudjelovanjem u glazbenim aktivnostima, započinje konkretniji razvoj

glazbenih sposobnosti, njeguje se i kultivira glas, postiže samostalnika i ritamsko–melodijski preciznija izvedba pjesme pjevanjem ili sviranjem, doživljava i izražava glazba, prepoznaju osnovne glazbene sastavnice i slično. U početnom glazbenom odgoju djeteta osobito je bitno oslušivati djecu i prepoznati njihove afinitete. Do promjene dječjeg glazbenog iskustva dolazi na način da odgojiteljice svjesno, polazeći od njegovih glazbenih sposobnosti (osobina dječjeg glasa, glasovnih i pjevačkih dispozicija ,osjeća za ritam, sposobnost pamćenja, reproduciranja, izražavanja slušnih impresija) te njegujući estetske glazbene kvalitete u širem smislu, planiraju i ostvaruju svakodnevni rad na području glazbe“ (Vidulin, 2016).

Tablica 1. Poblizje prikazuje razvoj doživljavanja i usvajanja glazbe u sedam faza koje se dijele s obzirom na dob i važne karakteristike koje obilježavaju određenu fazu (Sokolić 2019, prema Marić i Goran 2013).

Tablica 1. Doživljavanje glazbe od najranije dobi

DOB	FUNKCIJA	MANIFESTACIJA
FAZA SLUŠANJA		
0-1 mj.	Reagiranje na zvuk	Žmirkanje, podrhtavanje
1 mj.	Reagiranje na zvuk	„akustička fiksacija“ (umirivanje pri slušnom podražaju)
3 mj.	Lociranje zvuka	Okretanje glave prema zvuku
4-6 mj.	Diferenciranje slušnih podražaja Početak aktivne recepcije glazbe	Veća osjetljivost na tonove nego na govor Sluša pažljivo, pokazuje znakove zadovoljstva, pokreće se na zvuk cijelim tijelom
FAZA MOTORIČKE REAKCIJE NA GLAZBU		
6 mj.	Početak izravnog oponašanja	Pokušaji glazbene reprodukcije
6-9 mj.	Gukanje kao odgovor na glazbu	Reprodukcija promjene u visina tona ili ritmu

FAZA RAZVOJA RITMA	
5-6 godina	Dvostruko poboljšanje sposobnosti održavanja ritma; teškoće: ne mogu prilagoditi pokrete promjenama tempa, greške u intervalima; još ne razlikuju: riječ, ritam , visinu tona
FAZA STABILIZACIJE GLAZBENIH SPOSOBNOSTI	
6-9 godina	Nagli razvoj melodičkih i ritmičkih glazbenih sposobnosti, razvoj pojmova svakodnevnice i glazbenih pojmova, ritmički, melodijski i harmonijski pojmovi o glazbenoj formi, razumijevanje glazbe olakšano usvajanjem pojmova: trajanje, tempo, takt, melodijski kretanje i tonalitet

1.2. Društveni i individualni aspekt ciljeva glazbenog odgoja

„Odgoj možemo očitati kao „ostvarenje ličnosti i humanizacije društva, a obrazovanje kao učenje i poučavanje ljudske jedinice tekovinama kulture i civilizacije i kroz to razvoj osobnih znanja, sposobnosti i senzibiliteta“ (Bognar i Matijević, 2007:158). Kad je riječ o društvenom aspektu odgojnog cilja Bognar i Matijević (2007) ističu kako svako društvo postavlja za cilj razvoj ličnosti koji će s jedne strane omogućiti reprodukciju postojećega društva, a s druge strane i njegov daljnji razvoj. To će se postići realizacijom sljedećih zadataka: egzistencijalnih zadataka odgoja, socijalnog odgoja te zadataka humanističkog i emancipacijskog odgoja. „Djeca doživljavanjem umjetničkih djela (književnih, likovnih, glazbenih, scenskih, filmskih i plesnih) postupno upoznaju kulturne stečevine čovječanstva, navikavaju se gledati na svijet očima umjetnika, te razvijaju vlastiti senzibilitet, osposobljavaju se za vlastito simboličko izražavanje, što pozitivno utječe na integritet ličnosti. Postupno ovladavaju umjetničkim jezikom i različitim medijima umjetničkog komuniciranja“ (Bognar i Matijević, 2007:161).

- Kada govorimo o ciljevima glazbenog odgoja i obrazovanja isto tako možemo naglasiti postojanje individualnog i društvenog aspekta tih ciljeva. Rojko (2005) ističe kako nastavu glazbe zrcale dva osnovna načela. To su psihološko i kulturološko načelo. Psihološko načelo je povezano s individualnim aspektima ciljeva odgoja i obrazovanja, dok je kulturno–estetsko načelo povezano s društvenim aspektom. Bognar i Matijević (2007) smatraju da se treba veći naglasak staviti na zadovoljavanje doživljajnih interesa i to primjenom strategije doživljavanja i izražavanja doživljenog.

1.3. Glazbeni odgoj u vrtiću

Bilo bi jako poželjno dati što veću važnost umjetnosti i umjetničkom odgajanju u odgoju i obrazovanju djece. „Zbog toga je glazbeni odgoj nužno područje kojem se treba posvetiti vremena u predškolskom odgoju. Kao što smo već naveli, glazba u radu s djecom povećava njihovu kreativnost, njihovo samopouzdanje, ona obogaćuje dijete na emocionalnom, socijalnom i spoznajnom planu. Osim toga, učestalim korištenjem glazbe u vrtiću obogaćujemo kulturu vrtića“ (Sokolov 2018, prema Majsec Vrabanić 2008). „Glazba se uz ostale umjetnosti smatra važnim dijelom estetskog odgoja osobe. Ako se estetski, odnosno glazbeni odgoj više uključi u predškolske ustanove, kod djece će se kvalitetnije razviti smisao za estetske vrednote, to će im osvijestiti osjećaj za lijepo i istančati osjetljivost za estetske kvalitete. To će pridonijeti razvitku potpune osobnosti, a život učiniti skladnijim, harmoničnijim, potpunijim i ljepšim“ (Sokolov 2018, prema Dobrota 2002). Bavljenje sa glazbom, slušanje različitih zvukovnih podražaja omogućuju razvoj osjetila sluha što je u tim ranim godinama od izuzetne važnosti. Vještinu pjevanja i ritam pa i melodiju djeca od treće do šeste godine počinju usvajati, te ih treba izložiti različitoj glazbi i ritmovima čime se postiže bolja koordinacija plesnih pokreta. „Zbog pridavanja prevelike važnosti programnoj glazbi u predškolskom odgoju polovicom dvadesetog stoljeća, i danas su mnogi odgajatelji pod utjecajem takve poduke. Specifičan naslov programnih skladbi obično je razlog zbog kojeg odgojitelj izabire pojedinu skladbu za slušanje uz pokret, međutim naslovi tih skladbi ne bi trebali biti bitni, jer je svaka od tih skladbi plod skladateljeva doživljaja, osjećaja i dojma, a ne tonsko slikanje. U radu s djecom uglavnom ne pravimo razliku između programnih i apsolutnih skladbi. I u jednim i drugim skladbama svatko će naći odraz svog duševnog svijeta i svog načina osjećanja, a ipak jednako reagiranje osoba raznih narodnosti, dobi, zvanja, obrazovanja, na djelovanje pojedinih skladbi, upućuje na to da glazba govori jezikom koji se shvaća na srodan način.“ (Gospodnetić prema Andreis 1944).

„Nakon prvog slušanja apsolutne ili programne skladbe, ili još kasnije, nije loše da dijete dozna naslov skladbe koju je upoznalo, tako da može reći odgajatelju koju kompoziciju želi čuti. Verbalizirati estetski doživljaj objektivno nije moguće pa pokušaji govornog opisa glazbenog doživljaja rezultiraju nerazumijevanjem i otklonom glazbenog doživljaja. To se naročito odnosi na aktivno slušanje instrumentalne glazbe na predškolskoj, ali i školskoj razini glazbenog odgajanja“ (Gospodnetić prema Sam 1998). Uvesti djecu u umjetnost glazbe, ritma

i ponuditi im da dožive ljepotu glazbe i da je prihvate sa emocijama i ljubavi prema glazbi kao takvoj. „Mi možemo vjerovati ili ne u semantičnost glazbe, ali i dijete ima pravo na to, što znači da odgojitelj nema pravo djetetu nametati svoj stav. Njegov je zadatak djeci na primjeren način približiti glazbu kao takvu, a sve eventualne izvan glazbene situacije neka djeca zamišljaju sama ako im je to po volji. Usmjeravanje djece u tom pravcu krije u sebi opasnost stvaranja trajnih ovisnosti o izvan glazbenim elementima pri slušanju glazbe i takav pristup glazbi nije umjetnički pristup“ (Rojko 1996 prema Gospodnetić). Djeci ne bismo trebali postavljati pitanje na koje bi ona trebala verbalno opisivati doživljaj glazbe, jer bi to djecu samo udaljilo od glazbene emocije. Svakodnevni suživot djece i glazbe pridonosi duhovnom i osjećajnom razvoju djece i prihvaćanju različitosti i toleranciji kako u glazbi tako i u svakodnevnom životu.

2. UPOZNAVANJE GLAZBE

„Pojavom uređaja za reprodukciju omogućuje se uvođenje još jednog nastavnog područja–slušanje i upoznavanje glazbe. Za to su se među prvima posebno zalagali Theodor W. Adorno i Michael Alt koji su tražili da se djeci približi umjetnička glazba, dok su pjevanje dovodili u pitanje“ (Svalina, 2015). „Slušanje i upoznavanje glazbe jedno je od najmlađih područja glazbene nastave. U nastavnim programima se pojavljuje 1950. godine. Budući da tada u školama nije bilo uređaja za reproduciranje glazbe, to je područje bilo više preporuka nego zadano nastavno područje. Nešto je konkretniji program iz 1972. godine u kojemu se slušanje pojavljuje pod nazivom Poznavanje glazbene literature. Tu se navodi opširan popis djela za slušanje i za ilustraciju pojedinih glazbenih pojava: instrumenata, glazbenih oblika, izražajnih elemenata i sl. (Rojko, 2012:71). Slušanje glazbe moguće je ostvarivati i u nastavi glazbe na primarnom stupnju odgoja i obrazovanja. Pritom nije potrebno ograničavati se na programne skladbe i na skladbe namijenjene djeci (Album za mladež, Dječji prizori i sl.), nego se mogu slušati i druga djela, no treba se voditi računa o trajanju tih djela zbog ograničene dječje pažnje. Budući da se za vođenje slušanja na primarnom stupnju ne traži strogi stručno–glazbeni pristup, za vođenje te aktivnosti moguće je osposobiti sve učitelje, bez obzira na njihove glazbene sposobnosti“ (Rojko, 2012). Kod pristupa u slušanju glazbe traženje da djeca stvaraju izvan glazbene asocijacije i tumačenja je česta pogreška odgajatelja. Ukoliko je djetetov život ispunjen raznim zvukovima, šumovima i ritmom, to pobuđuje želju djeteta za proučavanjem zvučnog svijeta. „Poticanjem glazbom i njenim elementima otkrivajmo djetetu jedan novi svijet, koji neće doprinijeti samo usvajanju glazbe kao umjetnosti, već ovladavanju i poticanju kretanja, ravnoteže, fino motorici ruku i prstiju, poticanjem slušanja, usvajanja neverbalne komunikacije pa tako i govora, shvaćanja socijalnog ponašanja i dr.“ (Vrbanić, 2008). „Vidovi organizirane društvene brige o predškolskoj djeci predstavljaju jedan od najelementarnijih oblika primarne zaštite djeteta. Predškolske ustanove oblik su organizirane društvene brige o djeci sa svrhom da se zaposlenim majkama pomogne da se odterete, a djeci se u tom slučaju omogućuje normalan psihički, emocionalni i društveni razvitak. Vrtići imaju svrhu i djecu pripremiti za dužnosti koje ih čekaju u društvu“ (Nikolić, 1990).

2.1. Vokalna glazba

Glazba koju proizvodi ljudski glas, dječji, ženski ili muški definiramo kao vokalna glazba. „Za ljudski glas se može reći da ima posebnu ljepotu i izražajnost, ali i da je svojevrsno glazbalo koje niti jedan instrument ne može zamijeniti, posebice u estetskom smislu. U predškolskom odgoju važnost vokalne glazbe je ta što je ljudski glas djeci blizak, razumljiv i poznat. Vokalna glazba ima važnu ulogu kod mlađe djece emocionalne vezanosti za blisku osobu. Na taj način doživljavaju tri elementa glazbe: tekst, ton i ritam, kao jednu cjelinu.“ (Sokolić 2019, prema Sam 1998).

2.2. Vokalno–instrumentalna glazba

Dok je vokalna glazba jasno definirana ljudskim glasom, instrumentalna glazbena pratnja može biti višestruka. Uz glasovir, violinu i gitaru kao najpoznatije glazbene instrumente, postoje i brojne druge mogućnosti pratnje ljudskom pjevanju. Često su to udaraljke, metalofoni i neka druga prigodno izrađena glazbala, pa i lupkanje rukama djeteta po stolu ili pak pljeskanje. Najpoželjnije su udaraljke uz koje djeca mogu pratiti pjesmu dajući joj ritam, te se tako kod djece potiče osjećaj za ritam i melodiju. U odgojno–obrazovnoj predškolskoj ustanovi slušanje vokalno–instrumentalne glazbe se provodi na dva načina. Posredni način pri slušanju je korištenje raznih audio–tehničkih uređaja. Neposredni način je poticajni i učinkovitiji za dijete. Odgojitelj uz pjevanje treba koristiti razne instrumente, a isto tako djeca prateći pjevanje odgojitelja mogu svirati na raznim ritmičkim i glazbenim udaraljka. „U predškolskim ustanovama najčešće odgojitelj prati svoje pjevanje na glasoviru. Takav je način najprikladniji, zbog boje tonova koje pruža glasovir“ (Sokolić 2019, prema Sam 1998).

2.3. Instrumentalna glazba

Iako postoji vjerovanje da je ljudski glas bio prvi izraz glazbenog izričaja, slikovni prikazi iz prapovijesti svjedoče da se uz pjevanje često koristilo i različitim glazbenim instrumentima. Razvoj instrumentalne glazbe povezan je sa inovacijama, usavršavanjem pojedinih glazbala i stvaranjem posve različitih glazbenih instrumenata. Od bubnjeva kao primarnih instrumenata u plemenskim zajednicama pa do najsloženijih glazbala poput glasovira, harfe i ostalih žičanih i gudačkih instrumenata. Zajedničko sviranje na više instrumenata dovelo je do razvoja orkestra kao najsloženijeg načina izvođenja instrumentalne glazbe.

Danas postoji nekoliko vrsta orkestra podijeljenih u četiri temeljne skupine (Sokolić 2019, prema Sam 1998).

- Puhačka skupina –koju čine drveni i limeni puhački instrumenti
- Gudačka skupina–sačinjena od violine, viole, kontrabasa i violončela
- Udaraljke–dijele se u dvije skupine. Glazbala s točno određenom visinom tona (zvončići, ksilofon, metalofon) i s neodređenom visinom tona (triangl, činele, kastanjete).
- Žičani instrumenti u koje se ubrajaju harfa, gitara i glasovir.

3. GLAZBENE AKTIVNOSTI

Različiti su načini slušanja glazbe: prepuštanje glazbi, slušanje glazbe zatvorenih očiju, prostorni izričaj glazbe pokretom i tehnike slušanja s promatranjem.

Glazbene aktivnosti slušanja:

✓ **Igra slušanja (Živković 2015, prema Einon 2004)**

Brojni su primjeri kojim se odgojitelj može poslužiti da navede djecu da prepoznaju u čemu je razlika u zvučnom zapisu. Može se koristiti ista udaraljka koja će proizvesti drugačije zvukove udarajući u različite predmete. Najdrastičniji primjer je korištenje limenke i drvene kutije, i tu različitost će djeca sigurno uočiti.

✓ **„Slušalica“ (Živković 2015, prema Einon 2004)**

Jedna od igara koji se može provoditi je šetnja roditelja i djece kroz prirodu. Tijekom šetnje djecu se navodi da oslušuju zvukove koji dopiru do njih. Pa će u parku moći čuti cvrkut ptica, šuškanje lišća, u daljini zvuk aviona, dječju graju i zvukove prometnih gužvi.

✓ **„Kreativno slušanje (Živković 2015, prema Gospodnetić 2011)**

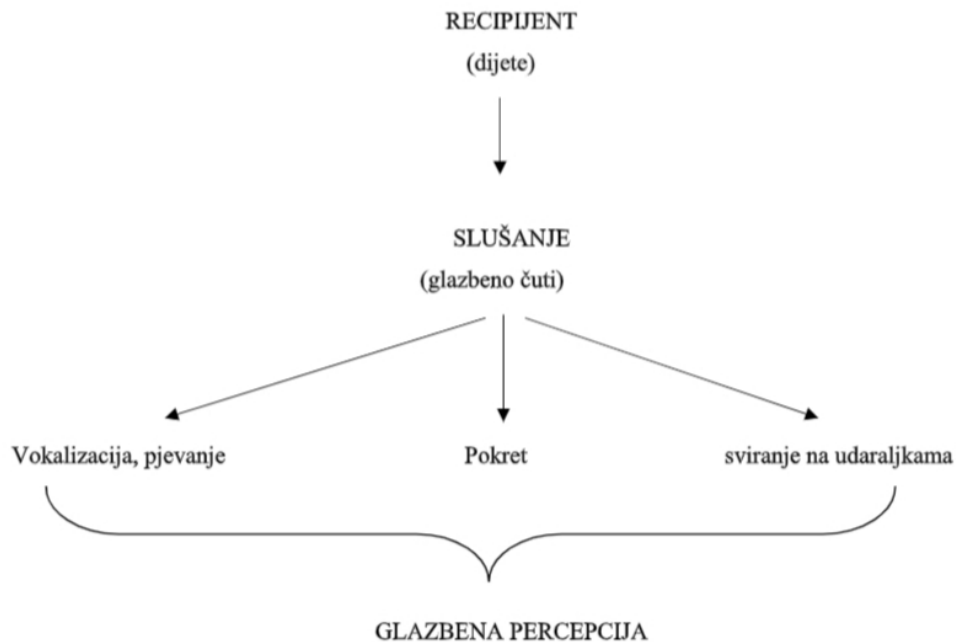
Preduvjet za aktivno i fokusirano slušanje glazbe je predočiti djeci kraće glazbene forme koje imaju određenu glazbenu kvalitetu. Te izvedbe mogu biti instrumentalne, vokalno–instrumentalne ili samo vokalne. Djeci se treba prepustiti da sami osjete želju za pokretom, plesom ili nekom drugom aktivnošću. Ovakvom glazbenom podukom kod djece se oslobađa kreativnost i prepoznaje sloboda plesnih pokreta.

✓ **Likovne kreacije na temelju glazbenih doživljaja**

„Djeca imaju mogućnost likovnog izražavanja inspirirani glazbom koju trenutno slušaju ili nakon nje. Mogu se služiti različitim likovnim materijalima poput vodenih boja, pastela ili tempera, pa i ugljenom. Pod utjecajem glazbe, odnosno utjecajem izmjene glasnoga, tihoga, brzoga, sporoga, visokih ili niskih tonova, djeca će crtati ili slikati različite linije po papiru. Tu će biti kratkih, dugačkih, ravnih, zakrivljenih, kružnih i isprekidanih linija. Djeca kroz ove aktivnosti razvijaju kreativnost na području glazbene i likovne kulture“ (Živković, 2015).

(Sokolić 2019, prema Sam 1998: 47) prenosi nam vizualnu raščlambu procesa slušanja:

Vizualna raščlamba ukupnog procesa slušanja

Glazbeni ukus i kritičan odnos prema glazbi razvija se slušanjem, te se tako prepoznaju velika glazbena djela. U fokusu slušanja je upoznavanje različitih glazbenih formi i samim time razvoj vlastitog glazbenog ukusa. Da bi slušanje bilo aktivno kod djeteta treba pobuditi radoznalost i skrenuti im pozornost na glazbu koju će slušati. To se postiže raznim zadacima koji se postavljaju pred djecu da bi im pažnja ostala usmjerena tijekom čitave glazbene izvedbe.

„Slušanje može biti različito s obzirom na cilj, sadržaj i na aktivnost slušatelja“ (Rojko, 2012).

3.1. Aktivnost slušatelja pri slušanju glazbe

„Slušanje može biti umjetničko ili didaktičko, čime se ujedno i određuje njegov sadržaj. Što se tiče slušateljeve aktivnosti u literaturi se najčešće navodi podjela na *aktivno i pasivno slušanje*. Aktivno slušanje traži da slušatelj bude u neku ruku kompozitorov suradnik“ (Andreis, 1967:288). Slušanje glazbe bez svjesne pažnje nazivamo uobičajeno pasivnim

slušanjem. Andreis navodi kako postoji pozitivno i negativno slušanje, te kako za pozitivno slušanje trebaju biti ispunjena tri uvjeta:

- pristupačnost djela slušaču
- adekvatna izvedba
- adekvatan odnos slušača prema djelu

Po Richteru postoje različite vrste slušanja:

- slušanje usmjereno na detalje
- slušanje usmjereno na cjelinu
- slušanje kao spoznaja
- slušanje kao shvaćanje nekog problema
- slušanje kao meditacija (Richter, 1978:664-667).

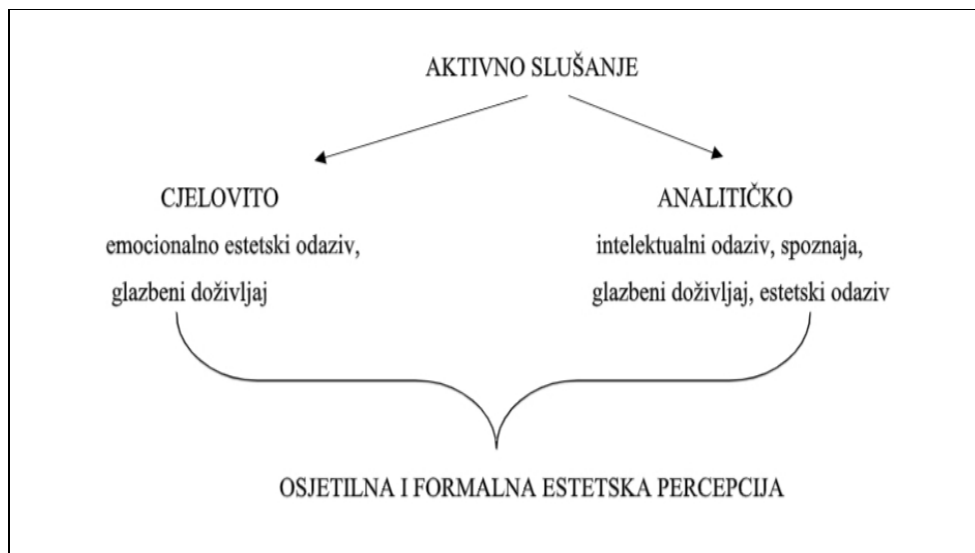
3.2. Aktivno slušanje glazbe

„Vrijeme je najbolji pokazatelj kvalitete i vrijednosti neke glazbe. Trajna kvaliteta glazbe prepoznaje se godinama nakon smrti svoga tvorca, dok se manje kvalitetne skladbe zaboravljaju u vrlo kratkom vremenu. Stoga djeci trebamo omogućiti slušanje glazbenih vrijednosti koje je vrijeme potvrdilo“ (Vujat 2020, prema Gospodentić 2015:129). „Djeca od najranijih dana trebaju biti okružena kvalitetnom glazbom.“Ukoliko takvo okruženje u ranoj mladosti izostane, djetetu je nanesena velika šteta“ (Dobrota, 1999:19).

„Podsjetimo se da dječji vrtić nije slušaonica (Hrvatski nacionalni obrazovni standard, 2006:42) nego igraonica, tako da ni aktivno slušanje nije kao kod odraslih ljudi, sjedeći u tišini, nego se uz glazbu djeca igraju, obično plešu“. “U glazbi, kao i u govoru, postoje područja razumijevanja ili spoznaje, osjećanja te pokreta. Ta tri područja, koja kod ljudi odgovaraju mišljenju, osjećanju i volji, kod djece grade jedinstvo i ne pojavljuju se odvojeno“ (Dobrota, 1999:18). „Da bi djeca mogla koncentrirano i aktivno slušati neku skladbu, ona ne smije biti preduga. Emitiramo im minijature (obično do tri minute) koje moraju biti kvalitetne, a svejedno je jesu li vokalne, instrumentalne ili vokalno–instrumentalne. Iz duljih skladbi biramo

stavak koji nam se sviđa i koji nije predug. Prednost možemo dati življoj i plesnijoj glazbi, ali ne treba isključiti ni ostale skladbe. Povremeno djeci treba polagana glazba, jer im se kod takve glazbe u plesu pokrenu ruke, dok ih življa glazba pokreće na trčanje, skokove i pokrete cijelim tijelom. Svakako treba paziti da skladbe budu različite po karakteru i po izvođačkom sastavu, da djeca ne bi stalno slušala sličnu glazbu“ (Fučkar, 1959). „Imate li prave instrumente za djecu ili odrasle, pohranite ih u zatvoreni ormar i dajte na korištenje samo kada je to potrebno. Zvuk instrumenta bi vjerojatno ometao djecu u središtu zanimanja. Pažljivo nadzirite djecu kad koriste prave instrumente“ (Hansen, Kufmann i Burke Walsh, 2001:187). Nije primjereno previše analitički slušati glazbu sa djecom, ali im možemo povremeno postaviti pitanje kad primijetimo da je određena glazba izazvala reakciju kod njih. Iako se prvi put susreću sa nekom vrstom glazbe djeca mogu prepoznati melodiju, tempo, različite instrumente bez naše sugestije. Treba izbjegavati govorenje o autoru ili naslovu skladbe, jer će šutnjom glazba najviše doprijeti do djece. Dvije su sadržajne mogućnosti aktivnog slušanja (Sokolić 2019, prema Sam 1998:51), koje prikazujemo kroz vizualnu raščlambu:

Vizualna raščlamba aktivnog slušanja

(Sam, 1998).

„Upute koje je dobro davati djeci prije slušanja“ (Gospodnetić 2011).

- „Pusti neka te glazba nosi.“

- „Možete plesati ako želite uz ovu prekrasnu glazbu
- „Glazba svakome priča drugu priču- neka svatko od vas pleše sam.“
- Glazba vam priča priču, a vi plešite sa njom.“
- „Sad ako želite možete plesati, ako želite možete samo slušati, ali čujte što vam glazba priča, jer svakome sigurno neće isto ispričati.“
- „Slušaj glazbu i pleši onako kakva je glazba.“
- „Slobodno se vrtite, možete ići po čitavoj sobi.“
- „Ako plešete nježno rukama i na prstićima, to je teško parovima – idemo rukama, sagibati tijelo, noge

3.3. Izbor skladbi za aktivno slušanje

Važno je odabrati zanimljivu i djeci primjerenu glazbu, te ćemo tako polučiti najveću fokusiranost i pažnju djece. Glazba treba izazvati kod djece pozitivne osjećaje, pobuditi radost, te će se tako razviti trajna ljubav prema glazbenoj umjetnosti.

Gospodnetić (2011:113-119) opisuje metode poticanja dječjeg stvaralaštva koji se mogu koristiti u radu s djecom:

- **„Stvaranje zvukova koji nisu uobičajeni**

Odnosi se na npr. gužvanje nekog šušlavog materijala ili trganje kartonske kutije.

- **Osluškiivanje i oponašanje**

Odnosi se na npr. istraživanje zvuka pada predmeta s visine na pod, razlikovanje zvukova pada različitih predmeta.

- **Izrada zvečki**

Zvečke se mogu puniti sitnim materijalom snažne zvučnosti te ih kasnije upotrijebiti kao mali orkestar. Npr. možemo napuniti bočicu sitnim kamenčićima ili zrnom riže.

- **Prepoznavanje zvukova**

Djecu se navodi na pogađanje instrumenta ili zvuka predmeta iza paravana ili zvukova koji sama djeca rade: pljeskanje, tapkanje nogama i sl.

- **Ples uz glazbu**

Preporučuje se djeci sugerirati način kretanja uz glazbu Npr. „pusti da te glazba nosi“ i „usporeni ples po vodom“.

- **Likovno izražavanje uz glazbu**

Prilikom slušanja glazbe djeci se daje mogućnost da se likovno izraze obzirom na glazbu koju trenutno slušaju.

- **Izgovor slogova**

Odgajatelj može izgovarati slogove različitom brzinom, visinom i gustoćom, te iste slogove djeca ponavljaju onim redoslijedom koji je odgojitelj govorio.

- **Mijenjanje riječi**

Odnosi se na mijenjanje riječi u poznatoj pjesmi ili brojalici“.

„Odgajatelju je pouzdan znak da je dijete ostvarilo potpun glazbeno–estetski doživljaj kada dijete traži ponovno slušanje njemu poznate skladbe. Tada je dijete spremno prihvatiti naslov kao objektivnu činjenicu skladateljeva subjektivnog osjećaja, a ne kao sugestiju ili najavu, nečega što s glazbom samom, za dijete nije ni u kakvoj vezi. Inače, ako se na početku prvog slušanja obznani naslov skladbe, dijete će se očitovati posve neglazbeno i pokušat će se usredotočiti na zamišljenu "konkretnu" situaciju koja nema nikakve veze s instrumentalnom skladbom koju sluša. Djetetova pažnja neće biti vezana za samu skladbu, a glazbeno–estetski doživljaj se neće ostvariti“ (Gospodnetić 2011). „Za potrebe seminara Gospodnetić navodi kako je snimila audio kasetu s minijaturama klasične glazbe, koju je dobio svaki sudionik seminara. To nije studijska snimka, niti je izbor skladbi do kraja osmišljen, nedostaje mnoštvo skladbi koje bi ovdje trebale naći svoje mjesto, ali će biti snimljene na CD (nastavak kasete) 1. Unatoč nedostacima, ovdje navodi sadržaj te kazete, kao pomoć odgojiteljima u izboru skladbi za slušanje“: (Gospodnetić 2011).

A-strana kasete

- 1) „anonimus: Mađarski ples „(0:36)
- 2) anonimus: Tourdion iz suite "Magdalena" (cca 2:40)
- 3) Flega?: Riu riu chiu (cca 1:50)
- 4) anonimus: Moreška (0:40)
- 5) Georg Friedrich Händel: Water music (Muzika na vodi) - Menuet (cca 1:10)
- 6) Henry Purcell: Rondeau (1:34)
- 7) Johann Sebastian Bach: 3. brandenburški koncert u G-duru - 3. stavak Allegro (4:35)
- 8) Johann Sebastian Bach: Badinerie (1:20)
- 9) Johann Sebastian Bach: isto (obr. Swingle singers) (1:14)
- 10) Johann Sebastian Bach: Wohltemperiertes Klavier I sv. - Preludij u C-duru (cca 2:00)
- 11) Johann Sebastian Bach: Preludij (cca 1:30) i fuga (2:00) u d-molu
- 12) Johann Sebastian Bach: 2. suita za lutnju u e-molu BWV 996 - Bourrée (1:20)
- 13) Johann Sebastian Bach: koral iz Orgelbüchlein: "Wer nur der Gott lässt walten" (1:40)
- 14) Johann Sebastian Bach: sinfonia iz Kantate BWV 156 "Ich steh' mit einem Fuss im Grabe" (2:24)
- 15) Johann Sebastian Bach: koral "Jesus bleibet meine Freude" iz Kantate BWV 147 "Herz und Mund und Tat und Leben" (2:16)
- 16) Johann Sebastian Bach: 2. brandenburški koncert u F-duru - 3. stavak Allegro assai (2:48)
- 17) Johann Sebastian Bach: Matthäus-Passion br. 27b - "Sind Blitze, sind Donner" (1:10)
- 18) Johann Sebastian Bach: Johannes-Passion: zbor "Lässest du diesen los" (1:32)
- 19) Johann Sebastian Bach: Johannes-Passion: koral "Ach Herr, lass dein' lieb' Engelein" (2:26)
- 20) Georg Friedrich Händel: Aleluja iz oratorija Mesija (4:05)
- 21) Antonio Vivaldi: Četiri godišnja doba: Ljeto - 3. stavak Presto (2:56)

B - strana kasete

- 22) „Arcangelo Corelli: Suita za gudače - 1. stavak Sarabanda. Largo“ (3:03)
- 23) Luigi Boccherini: Menuet (3:25)
- 24) Wolfgang Amadeus Mozart: Mala noćna muzika - 3. stavak (1:50)
- 25) Wolfgang Amadeus Mozart: Čarobna frula: 2. čin - Papagena i Papageno Pa...Pa...Pa...(2:35)
- 26) Ludwig van Beethoven: Za Elizu (2:52)
- 27) Ludwig van Beethoven: Ptičja tuga (1:15)
- 28) Ludwig van Beethoven: Sumrak (cca 2:00)
- 29) Robert Schumann: Kinderszenen. op.15 - Träumerei (Sanjarenje) (2:30)
- 30) Robert Schumann: isto - Kind im Einschlummern (Dijete je zaspalo)
- 31) Robert Schumann: Karneval (dio) (cca 3:40)
- 32) Frederic Chopin: Valcer u cis-molu (3:07)
- 33) Frederic Chopin: Mazurka u F-duru (1:30)
- 34) Frederic Chopin: Preludij u g-molu Molto agitato (0:42)
- 35) Johannes Brahms: 5. mađarski ples u g-molu (cca 2:15)
- 36) Petar Iljič Čajkovski: balet Labuđe jezero, op.20 - Introdukcija u II čin (2:33)
- 37) Edvard Grieg: Peer Gynt - U predvorju gorskoga kralja (2:40)
- 38) Camille Saint-Saëns: Karneval životinja - Slonovi (cca 1:00)
- 39) Aram Hačaturjan: balet Gajana - Ples mačeva (cca 2:25)
- 40) Carl Orff: Carmina burana - O fortuna (2:20)
- 41) Sergej Prokofjev: Klasična simfonija - 3. stavak Gavotta (mali početak)

„Prve četiri skladbe su renesansne, skladbe od 5. do 22. su iz razdoblja baroka, skladbe od 23. do 28. iz razdoblja klasike, skladbe od 29. do 37. iz razdoblja romantizma, Camille Saint-Saëns je skladatelj kojeg se ne može uklopiti ni u jedno glazbeno razdoblje, jer ima svoj individualni stil, eventualno u kasni romantizam, a dalje slijedi 20. stoljeće. Sve skladbe su snimljene informativno, tako da odgojitelji i studenti izaberu one koje im se sviđaju i da ih mogu nabaviti u kvalitetnoj reprodukciji za slušanje s djecom“ (Gospodnetić 2011).

„Odgojitelji se često pitaju kojom jačinom da slušaju s djecom glazbu. To ovisi o prostoriji u kojoj se sluša i o buci iz drugih soba. Optimalna glasnoća je takva da ne bude preglasno da se zvuk ne bi izobličio, a ne smije biti ni pretiho, kako bi glazba privukla djecu. Dobro je u naprijed isprobati kojom jačinom slušati skladbu u određenoj prostoriji, dok u njoj nema djece" (Gospodnetić, 2015). „Glazba ima poseban učinak za vrijeme popodnevnog spavanja. Stoga, odgojitelji bi trebali prepoznati značaj slušanja glazbe za vrijeme spavanja i ukomponirati to u svakodnevni boravak u vrtiću“ (Marić i Goran, 2013). Odgojiteljica može zasvirati na instrumentu sam početak pjesme poznate djeci, te će ona moći prepoznati pjesmu po tom melodijskom odlomku. Kad djeca prepoznaju napjev prisjetit će se i naslova same pjesme. Zatim uz pratnju odgojiteljice započinju sa slušanjem pjesme te usvajaju melodiju pa i tekst pjesme. Prije svakog slušanje potrebno je djecu u skupini pripremiti na fokusirano slušanje. To postizemo pripremnim aktivnostima, kao što je slušanje priča koji odgojitelj ispriča ili igrokaz u koji može još ukomponirati i pjesme koju taj dan planira ponuditi djeci. Odgojitelj može ukoliko je vješt, uz pratnju klavira djeci odsvirati određene ulomke iz skladbi koje će djeca kasnije slušati. „Osim ovih uputa odgajatelj koji pozna svoju djecu lako će naći još mnogo rečenica prije ili između slušanja glazbe. Za (dobro) slušanje glazbe nije potrebno stručno glazbeno obrazovanje niti poznavanje nota. Slušanje s djecom u vrtiću može biti ukomponirano u neku zanimljivu priču, onako kao se u priču uklapaju pjesme ili brojalice. S djecom možemo aktivno slušati i dugu glazbu–cijeli stavak, ali to se izvodi na poseban način. Iskustvo dovodi odgojitelja do rješenja kako aktivno slušati skladbu od petnaestak minuta. Zbog izvjesnosti da će dječja pažnja popustiti, zadržimo se radije na minijaturama, a dulje skladbe planirajmo za pasivno slušanje“. (Gospodnetić 2011).

3.4. Pasivno slušanje glazbe

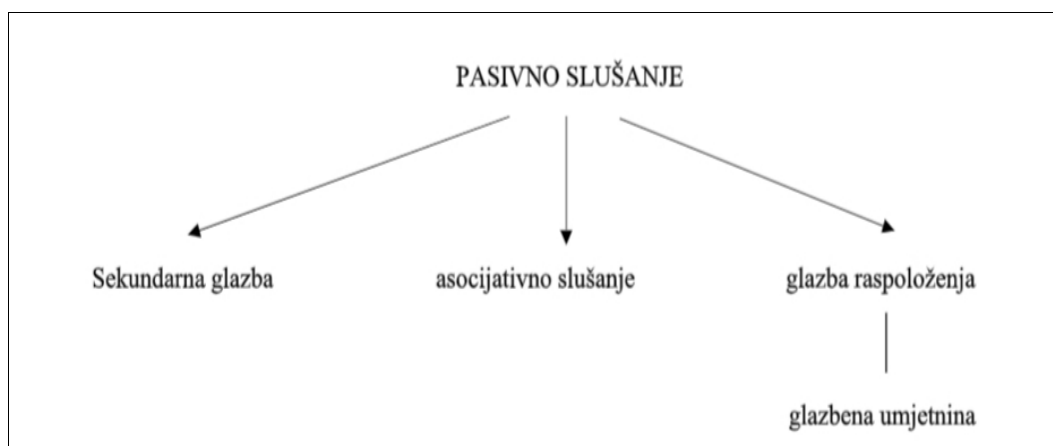
Često slušamo glazbu dok smo zaokupljeni nekim drugim poslom. Najčešće je to pasivno slušanje. U roditeljskom domu su i djeca često izložena zvukovima audiovizualnih sredstava i pod utjecajem su različite vrste glazbe i nejednake vrijednosti. Budu li djeca sustavno izložena zvukovima umjetničke glazbe, to će im pomoći da oblikuju kriterije prema drugim lakim i zabavnim glazbenim djelima.

„Djeca zaslužuju upoznati bogatu raznovrsnost ljudske umjetnosti i kulture“ (Cambell, 2005). Da bi zadržali pažnju djece na određenu skladbu, izloženost te glazbene kulise bi trebala biti povremena i izmjenjivati se sa razdobljima tišine. Osnovna osobina zvukovnog i glazbenog bogaćenja treba biti jasnoća. Takvim postupkom izmjene zvuka i tišine, djeca će uočiti ljepotu glazbe kao takve. Rojko nam ukazuje da se djeca od najranije dobi ritmički gibaju dok slušaju glazbu visokog ritma. To se temelji na činjenici da glazba prodire duboko u duh djeteta, te je stoga glazbena kulisa izuzetno važna u duhovnom i fizičkom razvoju djeteta. Poticaj koji glazba izaziva kod djece se izražava spontanom, slobodnom i više ili manje vidljivim plesnim kretnjama. „Organi unutarnjeg uha pomažu uspostavljanju kretanja, obostranosti, uspravnog položaja i omogućuju poimanje vodoravnog i okomitog. Stanice i organi uha stvaraju impulse pokreta. Od pojave kralježnjaka uho služi ne samo slušanju, već i regulaciji pokreta. Auditivne vibracije iz bubnjića sa živcima s kojima je spojen, reguliraju i kontroliraju sve najvažnije organe u tijelu“ (Cambell, 2005). Utjecaj glazbe je uvijek sveobuhvatan i djeluje na mentalni, tjelesni i duhovni razvoj, kako kod odraslih tako i osobito kod djece. Uobičajeno je slušati glazbu iako nismo svjesni njenog utjecaja, budući da smo zaokupljeni nekim drugim aktivnostima. Pa se ne možemo potpuno uživiti i uskladiti sa glazbom, pa je to je to jedan oblik pasivnog slušanja glazbe, „Pasivno slušanje u vrtiću nije manje važno od aktivnog slušanja pa odgajatelj treba pomno odabrati kvalitetnu glazbu. Želimo da djecu glazba oplemeni krasotom skladbi to kratko vrijeme dok su u vrtiću. Pasivnim slušanjem odgajamo ukus djece pa zbog toga to mora biti kvalitetna glazba. Glazbeni umjetnički ukus može se razvijati jedino slušanjem kvalitetne glazbe“ (Rojko, 1996). Ako se odlučimo djeci približiti dulja umjetnička djela, npr. simfonije, sonate ili koncerte, onda prve i posljednje stavke, koje su obično brze, emitiramo pri jutarnjem sakupljanju, a jedan polaganiji, umirujući stavak prije spavanja. Pri odabiru dijelova glazbe koji su namijenjeni pasivnom slušanju, komunikacija sa djecom treba biti prirodna, uobičajena bez ukazivanja na glazbu koja trenutno svira. Glazbena pratnja treba biti poput šuštanja lišća ili šuma kiše. Djeca će biti privučena glazbom i ponašat će se onako kako to od njih očekujemo. Pri aktivnom slušanju plesat će uz glazbu ili sjediti pokraj zvučnika njišući se i uživati. Neku će djecu ova glazba zanimati pa će nam postavljati pitanja na koja im trebamo (znati) odgovoriti. „Nedostatak ispitivanja mogućnosti slušanja predškolske djece ne dopušta donošenje nekih određenijih sudova, ali smo skloni povjerovati da je sa slušanjem moguće početi već u predškolsko doba. Ne mora baš svako slušanje biti aktivno, koncentrirano, namjerno i pažljivo. Kada bi se u vrtiću, u vrijeme kada se djeca igraju, umjesto raznoraznih problematičnih vrsta glazbe čula odgovarajuća umjetnička glazba, to bi već mnogo značilo u

privikavanju na zvuk koji u suvremenom glazbenom, radijskom i TV kaosu djeci zvuči neobično i antipatično“ (Rojko, 1996:166).

Autorica Sam (1998:50, prema Sokolić 2019) prikazuje vizualnu raščlambu pasivnog slušanja:

„Vizualna raščlamba procesa pasivnog slušanja“

(Sam, 1998).

3.5. Pokret kao reakcija slušanja glazbe

„Geste su slobodni pokreti koji nisu u dodiru s nekom materijom. Najčešći nosioci ove vrste pokreta su ruke, ali i razni drugi dijelovi tijela mogu izvoditi geste pa govorimo i o gesti glave, ramena, itd.“ (Maletić, 1983). „Ako promotrimo dječje ruke, u njihovoj improvizaciji pokretom, vidjet ćemo da djeca uglavnom šire i dižu cijele ruke, pokrećući se tako uglavnom na sporu glazbu. U dječjim igrama s pjevanjem djeca su najčešće u kolu i drže se za ruke. U nekim igrama s pjevanjem djeca su najčešće u kolu i drže se za ruke. U nekim igrama s pjevanjem dječje geste rukama nastale su kao oponašanje radnih pokreta odraslih. Poznati su mnogi radni plesovi odraslih u folkloru raznih naroda, u kojima su se utilitarni pokreti pretvorili u plesne. Ne udaljavajući se ovdje od hrvatskog dječjeg plesno–glazbenog folkloru, znači od igara s pjevanjem, uočiti ćemo u igrama geste rukama k tijelu i od tijela. Ti pokreti koji stilizirano oponašaju sijanje, kopanje, sipanje, plijevljenje, branje itd. Pritom svaki od tih pokreta ima svoju snagu koja odgovara snazi radnog pokreta – kopanje zemlje motikom je efort

udar (snažno, brzo i izravno)“ (Maletić, 1983). „Kao primjer aktivnosti s pokretom rukama (geste, ali i baratanje rekvizitima) inspiracija nam može biti ideja iz euritmije: odgojitelj i djeca sjede na podu u krugu i plješću naizmjenice o svoje dlanove i šireći ruke o dlanove svojih susjeda. Odgojitelj ravnomjerno izgovara riječi: sebi, drugom... Vrlo brzo djeca primijete da im se ruke sudaraju pa im odgojitelj daje uputu da pri pljeskanju o dlanove susjeda okrenu svoj lijevi dlan prema dolje, a desni prema gore jer će po njemu pljesnuti njegov desni susjed“ (Gospodnetić, 2015). Za vrijeme glazbenih aktivnosti djeca najčešće stoje (hodaju, plešu), ili sjede na podu ili stolcima. Ostali položaji su: stajanje na jednoj nozi, sjedenje na podu u „turskom sijedu“ ili u „barkici“, sjedenje na podu sa skupljenim koljenima, a stopalima u stranu, klečanje, klečanje na jednom koljenu, sjedenje na petama. Također djeca mogu na podu zauzeti slobodne položaje u kojima mogu hvatati predmete nožnim prstima (Maletić, 1983), slikati nogama ili raditi druge zanimljive i neuobičajene radnje. Izloživši djecu zvukovima glazbe primjećujemo da iz njih gotovo automatski izvire pokret, kretnja, skakanje pa i pokušaj pjevanja. To nam je najbolji i sigurni pokazatelj da je glazba doprla do djetetovog duha. U najranijem djetinjstvu komunikacija pokretima djetetu je najbliža i najuobičajenija aktivnost. Pokret kao komunikacijska vještina je djetetu izuzetno važna i bliska. Ritmična i plesna glazba obogaćuje dječje kretnje, no ni ostale glazbene forme ne treba izbjegavati. Opuštenija i zabavnija glazba kod djece će izazvati drugačije reakcije, umiriti će ih, naspram življe glazbe koja ih pokreće na skakanje, trčkanje i gibanje cijelim tijelom. „Da bismo slušali glazbu nije nam potrebno glazbeno obrazovanje. Djeca će doživjeti skladbu uz pomoć svog plesa, ponovljenim slušanjem iste kratke skladbe u istom danu, u istoj aktivnosti. Vrlo je važan princip kreativnosti–razvijati maštu i kreativnost kroz pokret, putem poticanja na istraživanje i stvaralačku primjenu sadržaja koje su djeca upoznala. Dječja plesna improvizacija najčešća je pri aktivnom slušanju glazbe. Za vrijeme slušanja glazbe nije potrebno da i odgojitelj pleše s djecom, osim ako im pokazuje svoju koreografiju koju djeca izvode istodobno s njim, ali ne bi trebao niti stajati sa strane potpuno mirno, već zainteresirano, pokrećući se malo tijelom na mjestu, tako da osjete da i on uživa u glazbi. Ako se uključi u dječju plesnu improvizaciju, treba se kretati pokretima u skladu s glazbom, jer djeca često oponašaju odgojitelja“ (Gospodnetić, 2011). Glazbene aktivnosti poput sviranja, pjevanja, izvođenje koordiniranih pokreta i slobodno plesanje znatno pridonose tjelesnom razvoju djeteta. Sviranjem različitih instrumenata usklađuju se pokreti prstiju, te jača njihova čvrstina i gipkost. Pjevanjem se regulira disanje, jača grudni koš, razvija govorni organ te miškulatura vrata i grla. Kada se sve te aktivnosti primijene na adekvatan način, one potiču bliskost, druželjubivost i dobro raspoloženje djece. Činjenica je da se djeca u svojim sudjelovanjima razlikuju po

sposobnostima koje se očituju u osjećaju za ritam, razlikama u sluhu, sposobnostima opažanja, reagiranja i glazbenom pamćenju. Da bismo pravilno usmjeravali odgojni utjecaj glazbe vezano uz mogućnosti djeteta, bilo bi poželjno upoznati se sa zadacima glazbenog odgoja za predškolsku djecu. „Stvaranje interesa za glazbu ovisi o izboru glazbe, koja mora biti svojim sadržajem i izražajnim sredstvima bliska djetetu“ (S. Habuš Rončević, 2014). Razvitak dobrog glazbenog ukusa kod djece tako da im predočimo zanimljive i djeci pristupačne glazbene forme.

Primjeri aktivnog slušanja glazbe uz plesanje“ (Gospodnetić)

Koreografirani ples od strane odgojitelja slijedi određene elemente glazbe. Skladbe koje se aktivno slušaju sa djecom:

- Camille Saint – Saëns: Slon (allegretto pomposo iz Karnevala životinja)
- Pokreti slijede karakter, a koraci metar, kao ples valcera. Također se iz pokreta uočava i trodijelni glazbeni oblik.
- Anonimus (1551.): Moreška (iz Susato Collection: Basse dance N.5 La morisque)
- Edvard Grieg: U predvorju gorskog kralja (iz Peer Gynt suite N.1 op.46, per orchestra – Nell’antro del re della montagna)

„Koreografija na ovu skladbu (nastala istom prilikom kao i prethodna) izražava metar i glazbeni oblik, na taj način da djeca (glumeći patuljke) hodaju po šesnaest koraka u raznim smjerovima. Budući da ples počinje u čučnju, pa se tijelo sve više uspravlja i završava skokovima, pokreti slijede i dinamiku (crescendo), a naravno i tempo i karakter skladbe.“ (Gospodnetić 2011).

- The Beatles: All you need is love (recorded during a live world television transmission), EMI Records Ltd. 1967.

Na ovu skladbu kao i na prethodne dvije koreografije koračamo i metar i glazbeni oblik, i to tako da se neprekidno poskakuje ili korača naprijed– natrag (do 7 koraka) dok se pokreti rukom mijenjaju ovisno o dijelu skladbe. Isti se dijelovi glazbenog ugođaja prate jednakim pokretima ruku. Krug se formira na kraju skladbe, a ruke slijede visinu pjevane melodije.

4. GLAZBENE SPOSOBNOSTI DJECE

„Razvoj glazbenih sposobnosti bi trebao započeti od najranije dobi u obiteljskom domu. Nažalost to u stvarnosti nije tako pa su velika očekivanja u tom području od strane predškolskih ustanova. Ključna je uloga odgojiteljice jer je upravo ona ta koja uvodi dijete u svijet glazbe, a način na koji će to učiniti, sredstva kojim će se koristiti i način na koji će usavršavati svoje sposobnosti utječu na dječju zainteresiranost i uključenost u glazbeni svijet. Provođenjem glazbenih aktivnosti i unaprjeđivanjem glazbenih potencijala nužno je uzeti u obzir tri ključna preduvjeta: muzikalnost djeteta, već postojeće glazbene sposobnosti te glazbenu inteligenciju“ (Vidulin, 2016). „Mnogi znanstvenici su primijetili da djeca već u ranoj i predškolskoj dobi pokazuju interes za glazbu. Možemo primijetiti da fetus već reagira na određene glazbene podražaje. Zanimanje za glazbu zapaženo je kod djece u dobi od četiri do šest mjeseci koja reagiraju na glazbeni podražaj, tako da prekidaju svoje započete aktivnosti te se u potpunosti okreću prema izvoru zvuka. Pri glazbenom podražaju djeca izražavaju osjećaj zadovoljstva što upućuje na emotivno iskustvo ugone. Prva dječja glazbena reakcija usmjerena je na glazbu s instrumentalnom pratnjom. Od rane dobi, pa tijekom cijelog predškolskog razdoblja, djeca pokazuju sklonost prema glazbenom zvuku koja se kasnije razvija u govor i pjevanje. Osim emotivnog iskustva ugone, javlja se i tjelesna ugon, odnosno pokreti uz slušanje glazbe. Pokret se javlja kao odgovor na melodiju i ritam u strukturi glazbe, no dijete ne može još razdvojiti jedan element od drugog, s obzirom da nema razvijenu sposobnost apstrakcije, pa reagira na oba elementa. Kod trogodišnjaka utvrđeno je da mogu imitirati tekst, ritam i melodiju, tekst ima ključnu ulogu, a visina je djeci još uvijek nešto apstraktno. U navršenoj četvrtoj godini uočava se stvaranje imaginativnih pjesama. Imaginativne pjesme su originalno dječje stvaralaštvo, to jest kombinacija novih pjesama nastale spajanjem poznatih dijelova. U petoj i šestoj godini uočava se napredak u održavanju ritma. To je sposobnost kada dijete prati ritam udarcem dlana o dlan. U toj dobi djeca već prepoznaju tekst, ton ima primarnu ulogu i dijete može melodijski točno otpjevati pjesmu ali često u drugom tonalitetu. Nagli razvoj melodijskih i ritmičkih glazbenih sposobnosti javlja se između šeste i devete godine“ (Sokolić 2019, prema Šmit 2001). U skladu sa dječjim uzrastom izučavaju se glazbene sposobnosti i vezanost uz glazbu. Svi proučavatelji glazbe slažu se u jednoj činjenici, a to je da se glazbene sposobnosti kod djece razvijaju znatno ranije od drugih vještina. Česti je slučaj da je glazbena nadarenost kod neke djece u potpunom neskladu sa njihovom životnom dobi. Pokazivanje glazbene nadarenosti ovisi o poticajnoj glazbenoj sredini u kojoj dijete boravi, no brojni su

primjeri da neka djeca tek poslije određenog vremena učenja glazbe iskazuju svoj puni potencijal.

„Tijekom istraživanja glazbenih sposobnosti uočena je zakonitost razvojnog redoslijeda koja su zajednička svoj djeci. Moguće je govoriti o devet faza razvoja glazbenih sposobnosti“ (Dobrota, 2012).

1. „Faza slušanja (0- 6 mj.)
2. Faza motoričke reakcije na glazbu (6 – 9 mj.)
3. Faza prve glazbene reakcije (9- 18mj.)
4. Faza prave glazbene reakcije (18 mjeseci do 3 godine)
5. Faza imaginativne pjesme (3- 4 godine)
6. Faza stabilizacije glazbenih sposobnosti (6- 9 godina)
7. Faza estetskog procjenjivanja (11 godina)
8. Faza zrelosti (17 godina)“ (Dobrota, 2012:39)

Za uspostavljanje temelja glazbenog razvoja izuzetno su važne prve rane godine djetetovog života. Glazbena iskustva djece od rođenja do pete godine imaju veliki značaj na razvoj muzičkih sposobnosti. Djeca uče o glazbi na sličan način kao što uče i jezik. Okolina u kojoj dijete odrasta, naslijeđe u obitelji, te učitelji primarnog obrazovanja i učitelji glazbe bitno utječu na razvitak glazbenih sklonosti.

4.1. Značaj doticaja djece s glazbom u vrtiću

„Dr. Alfred A. Tomatis, 1950-ih godina je počeo proučavati utjecaj klasične glazbe na ljudsko zdravlje koji se kasnije nazvao Mozart efekt. Švedska pedagoginja predškolskog uzrasta Lena Heindorff (2008) donosi nam istraživanje o važnosti klasične (umjetničke glazbe) u vrtiću. Stvaranje i komuniciranje pomoću različitih oblika izražavanja, kao što su umjetnost, pjesma i glazba, drama, ritam, ples i pokret, kao i uz pomoć govora i pisanog jezika je i sadržaj i način promicanja razvoja predškolske djece i sudjelovanja djece u učenju“ (Heindorff, 2008). Prema Heindorff (2008) slijedom teorijskih istraživanja, metodom promatranja registrira reakciju djece na izloženost klasičnoj–umjetničkoj glazbi. Ciljana skupina su djeca od četiri do šest godina. Radoznalost i znatiželja djece bila je izuzetno prisutna

i često su tražila da im se pušta navedena glazba. Svirajući Bachovu glazbu na gitari, odgojitelj je naveo djecu da pokušaju zajedno s njim pjevati. Brojna su djeca iskazala želju za posjedovanjem takve klasične–umjetničke glazbe. Istraživanje je pokazalo da su djeca bila istinski motivirana, te su iznosili svoje ideje i razmišljanja o glazbi. „Nadalje čim su djeca čula prve note, na primjer: „Twinkle, Twinkle Little Star“, reagirala su s iskrenom radošću i došli do zaključka da ta pjesmica spada klasičnom (umjetničkom) repertoaru. Dječja želja je opipljiva pa su htjeli isprobati instrumente i svirati na klasične melodije“ (Heindorff, 2008).

Vrbanić (2008) ukazuje na važnost okruženja malog djeteta koje je bogato zvukovima, šumovima i raznim tonovima, te tako budi dječju radoznalost i želju za novim zvučnim poticajima. Glazbenim utjecajem i svim elementima glazbe, djetetu se otvara jedan potpuno novi svijet koji doprinosi ne samo prihvaćanju glazbe kao umjetnosti već i poticanju i ovladavanju kretnjama, finoj motorici ruku, prstiju i usvajanju i neverbalne komunikacije i samog govora. „Vidovi organizirane društvene brige o predškolskoj djeci predstavljaju jedan od najelementarnijih oblika primarne zaštite djeteta. Predškolske ustanove oblik su organizirane društvene brige o djeci sa svrhom da se zaposlenim majkama pomogne da se odterete, a djeci se u tom slučaju omogućuje normalan psihički, emocionalni i društveni razvitak. Vrtići imaju svrhu i djecu pripremiti za dužnosti koje ih čekaju u društvu“ (Nikolić, 1990).

4.2. Kako slušanje glazbe utječe na djetetov razvoj–Mozart efekt

„Kratkoročni utjecaj glazbe odnosi se na Mozartov efekt. Provedena su razna istraživanja o utjecaju Mozart efekta te utječe li glazba na socijalno–temporalno rezoniranje i kvocijent inteligencije“ (Ćosić 2018). Istraživanja koje su vodili Rauschee, Shaw i Ky (1993) su pokazala da studenti koji su slušali Mozartova djela (konkretno Sonatu u D–duru) imaju znatno bolje apstraktno–prostorno rasuđivanje od onih studenata koji su slušali samo umirujuća glazbena djela. Takve vrste Mozartovih kompozicija prema Shaw i Ky (1993) imaju kratkoročni učinak na apstraktnu percepciju prostora kod studenata. Kod djece se razvoj kognitivnih i ostalih sposobnosti uvjetuju emocionalnim stanjem. “Slične kratkoročne kognitivne prednosti mogle bi se zabilježiti među djecom čija se razina uzbuđenja mijenja izloženošću majčinom pjevanju“ (Ćosić 2018 prema Shenfield, Trehub i Nakata, 2003)

5. VAŽNOST GLAZBE PRI RAZVOJU GOVORA

Veoma rano djeca počinju uspostavljati slušnu kontrolu nad svojim spontano–proizvedenim glasovima. U početku se kod djeteta postiže kontrola integriteta glasa, nakon toga slijedi kontrola visine glasa, a naposljetku i mogućnost kontroliranja izgovora glasovnih dijelova. Jezično–govorni razvoj djeteta obuhvaća stvaranje i unaprjeđenje fonematskog sluha, diferenciranje zvuka govora, gramatičko govorenje i naposljetku logički govor. Da bismo formirali jezično–govorni razvoj izuzetno je važno djecu usmjeriti na slušanje. Oko prve godine djetetovog života poznatog kao predverbalno razdoblje većina djece ovlada ritmom i intonacijom glasa čime se postiže prirodno usvajanje materinjeg jezika. Od prenatalnog doba dijete se susreće se brojnim zvučnim i glazbenim stimulacijama poput uspavanki, brojalice, ritmičkih pjesmica, itd. Dječje igre se često vezuju uz brojalice, plesanje, skakanje ili ritmičko pjevanje. Brojalice razvijaju glazbene sposobnosti, osnažuju govornu komunikaciju i samopouzdanje, te osjećaj pripadnosti grupi, razvoju kreativnosti i doživljaju sebe u određenom prostoru. Brojalice su velike važnosti kad se radi o odabiru igre ili igrača, te odluke o redosljedu igre, utječu na razvitak glazbene intonacije, memorije i ritma. Pozitivan učinak brojalice je i na razvoj pamćenja, percepcije pojedinih glasova i fonološke osjetljivosti koja je jedan od preduvjeta za kvalitetno usvajanje vještina čitanja i pisanja. Jedna od pozitivnih osobina brojalice je to što se njima nastoji očuvati jezična konzistentnost. „Razlikujemo govorne brojalice, pjevane, konkretne ili racionalne, besmislene (npr. En ten ti ni) i kombinirane (npr. Eci peci pec)“ (Mikac, <http://www.vrtic-trnsko.zagreb.hr/default.aspx?id=265>, (pristupljeno 3.9.) „Glazbeni se odgoj povezuje s razvojem senzoričkih sposobnosti, prvenstveno slušnih sposobnosti, a razvoj sluha preduvjet je za razvoj govora. Glazbene aktivnosti poput pjevanja, glazbenih igara, pokreta uz pjevanje i uz glazbene igre, brojalice te slušanja glazbe su sredstva glazbenog odgoja jer se u njima, osim na glazbeni, može utjecati i na opći, estetski, moralni, tjelesni i intelektualni razvoj djeteta“ (Miočić, 2012). „Pjevanje smanjuje psihičku napetost koja često uzrokuje mucanje ili brzopletost kod predškolske djece. Slušanjem pjevanja i samim pjevanjem dijete postiže ljepotu govornog i glazbenog izričaja. Razvoj osjećaja za melodiju obogaćuje intonaciju u govoru, čime se postiže sklad ritma i intonacije te omogućuje razumljivost poruke“ (Šmit, 2001).

6. VAŽNOST GLAZBENOG OBRAZOVANJA ODGOJITELJA

„Odgojitelj bi kroz svoje obrazovanje trebao spoznati teorijske glazbene elemente, kako bi kasnije mogao samostalno dalje učiti, strukturirati i oblikovati dječju igru“ (Sam–Palmić, 2003). Manasteriotti (1977) ukazuje da bi glazbeno obrazovanje odgojitelja trebalo biti toliko da može voditi cijeli proces glazbenog odgoja u dječjem vrtiću. Odgojitelj bi trebao znati kako rukovoditi glazbenim aktivnostima i prilagoditi glazbene materijale djeci koji su primjereni njihovoj dobi: od pjevanja, slušanja do glazbenih igara. Ritam učenja novih glazbenih podražaja ne treba biti prebrz, jer se odgojitelj mora uvjeriti da su djeca prihvatila i svladala prošle glazbene forme. Razne glazbene sadržaje treba postupno uvoditi imajući na umu primarno mogućnost dječjeg shvaćanja glazbenih izričaja. U procesu glazbenog odgoja odgojitelj treba obratiti pozornost da to ne bude mehanički rad, već aktivno slušanje i zapažanje glazbenih sadržaja. Ukoliko se primijeti da je došlo do poteškoća u glazbenom razvoju djeteta to se može otkloniti individualnim radom. Glazbeni odgoj je izuzetno slojevit stoga je muzičko obrazovanje odgojitelja od iznimnog značaja.

Miočić (2012) opisuje glazbene kompetencije odgojitelja koje se stječu tijekom studija:

a) Instrumentalne opće glazbene vještine na učiteljskim i predškolskim studijima

- „demonstrirati temeljno poznavanje glazbene umjetnosti i glazbenog odgojno–obrazovnog područja u kontekstu i na razinama obrazovnih postignuća
- imati sposobnost organizacije i planiranja samostalnog učenja u glazbi i kroz glazbu u studiju s kritičkim i samokritičkim propitivanjima umjetničkih i znanstvenih/ odgojno–obrazovnih istina
- posjedovati kapacitet za stjecanje glazbenih spoznaja radi generiranja novih ideja u različitim glazbenim situacijama
- razviti glazbeno–istraživačke vještine na razini izrade stručnog rada Interpersonalne opće glazbene kompetencije
- demonstrirati posjedovanje osobnih kvaliteta ličnosti i dispozicija te njihovu refleksiju u razvoju profesionalnog glazbenog odgojno–obrazovnog rada
- imati sposobnost donošenja odluka i vještina odlučivanja u primjerenim glazbenim odgojno-obrazovnim situacijama

- razviti sklonost prema timskom radu glazbenom interakcijom i suradnjom utemeljenom na partnerskim odnosima
- pokazati sposobnost za kontinuirano vrednovanje i samoprocjenu vlastitog glazbenog rada
- demonstrirati uvažavanje kulturne različitosti, multikulturalnosti i prožimanje glazbeno–kulturnih raznolikosti i različitosti
- razviti glazbeno–profesionalnu etičnost Sistemske opće glazbene kompetencije
- u studiju napredovati samostalnim i kontinuiranim glazbenim radom koristeći različite izvore, osobne dispozicije, glazbene sposobnosti i glazbene vještine
- biti osposobljen za glazbeno–kreativnu i stvaralačku dimenziju svoje profesionalne uloge
- biti osposobljen za preuzimanje odgovornosti u profesionalnoj afirmaciji stručnog profila u kontekstu glazbenog posrednika
- pokazivati, razumjeti i promicati koncepte cjeloživotnog glazbenog učenja zalaganjem za osobni profesionalni razvoj
- poticati i razvijati stalnu brigu o kvaliteti glazbenog posredovanja“

Specifične glazbene vještine na učiteljskim i predškolskim studijima

- „poznavati, razumjeti i biti otvoren prema najnovijim glazbenim odgojno-obrazovnim spoznajama i spoznajama o prirodi glazbenog razvoja i učenja
- demonstrirati znanje iz teorije glazbe, teorije glazbenog odgoja i obrazovanja, glazbene umjetnosti i znanosti, na teorijskoj i praktičnoj razini
- glazbom podupirati odnose i razvijati komunikaciju s djecom radi razvoja individualnosti i društvenosti
- glazbom razvijati sposobnosti, vještine, mogućnosti, potrebe, interese i djetetove osobine, čime se ostvaruje integrirana odgojno–obrazovna praksa
- razumjeti i koristiti mogućnosti glazbe u razvoju i načinu usvajanja govora, jezika, djetetovih stvaralačkih potencijala i ukupnost tjelesnog, kognitivnog i socijalnog razvoja

- samostalno konstruirati, implementirati i evaluirati integrirani kurikulum u ukupnost svih razvojnih područja (kineziološkom, likovnom, jezično–komunikacijskom te istraživačko spoznajnom), koristeći aktivnost i materijale u skladu sa suvremenim razvojnim teorijama kojima se tumači dječji razvoj

- razvijati partnerske odnose s roditeljima na načelima glazbene komunikacije: razvijati svijest o potrebi roditeljskog uključivanja u djetetov glazbeni razvoj“ (Miočić, 2012:78).

6.1. Glazbene kompetencije odgojitelja

„Odgojitelj bi trebao dobro poznavati svoja glazbena znanja i vještine i tako biti sposoban uvidjeti svoje sposobnosti i njihove nedostatke u tome području te rješavati probleme s ciljem nadograđivanja svojih glazbenih znanja. Odgojitelj bi tako omogućio njegovanje procesa cijeloživotnog učenja o glazbi, kroz svakodnevne glazbene aktivnosti i sadržaje“ (Loknar 2020, prema Miočić 2012:9). Odgojiteljima je potrebno usvojiti nekoliko glazbenih načela kako bi ih primijenili u svakodnevnom radu s djecom. To su interpersonalne i sistemske kompetencije, kao i neke specifične glazbene kompetencije. Odgojitelj bi trebao težiti razvijanju sklonosti prema timskom radu i donositi odluke u glazbeno–odgojno obrazovnim djelatnostima, te sustavno vrednovati i samoprocjenjivati vlastiti glazbeni rad. Odgojitelj bi trebao na studiju napredovati u svom glazbenom radu i steći sistemske opće glazbene kompetencije, služeći se različitim izvorima, stvarajući tako glazbeno–kreativnu dimenziju i ulagati napor za osobni profesionalni razvoj. Stjecanjem novih glazbeno–obrazovnih metoda kroz permanentno obrazovanje, odgojitelj može svoje glazbene kompetencije, znanja i vještine prenijeti i primijeniti ih kako na teorijskoj tako i na dnevnoj praktičnoj razini. Služeći se brojnim mogućnostima glazbe obogatiti će vještine glazbene sposobnosti, razvijanje djetetovih potencijala u socijalnom, tjelesnom pa i stvaralačkom smislu. U svom radu odgojitelji bi trebali tijesno surađivati sa roditeljima, te ih aktivno uključiti u glazbeni razvoj njihovog djeteta. Jedna od temeljnih vještina je glazbena kompetencija koju bi odgojitelji trebali usvojiti i njom se trajno koristiti u svom svakodnevnom radu. Iako određeni broj odgojitelja vjeruje da nema sluha i predispozicije za bavljenje glazbom, permanentnim i cjeloživotnim obrazovanjem može se podignuti razina glazbenih vještina kod svakog ponaosob. Bez obzira na posjedovanje ili ne glazbenog talenta, prepoznavanje darovitosti djeteta je temeljni zadatak koji odgajatelj treba ispuniti.

6.2. Uloga odgojitelja u glazbenim aktivnostima

Da bi se kod djece pojavio interes i želja za angažiranjem u glazbenim aktivnostima kao što su slušanje glazbe, pjevanje, sviranje, ritmičko pljeskanje i izvođenje plesnih pokreta uz glazbu, odgojitelji trebaju uložiti dodatan napor u aktiviranju djece. Sve te brojne glazbene aktivnosti izuzetno pridonose tjelesnom, duhovnom i govornom razvoju djeteta. Sviranje na različitim instrumentima omogućuje djeci da im se usklađuju pokreti ruku i prstiju i time pridonose i jačanju njihove muskulature. Dok se kod pjevanja usklađuje pravilno disanje, širi prsni koš i razvija sam govorni organ i unaprjeđuju govorne vještine. Ritmičkim ljuljanjem i drugim plesnim aktivnostima kod djeteta se razvija gipkost, elegancija pokreta ruku i nogu i usklađenost sa glazbenim ritmovima. „Odgojitelji koji nemaju glazbenog iskustva nesigurni su u svom radu, pa je za njih korisno podsjetiti se djetinjstva u kojem se igramo, a u igri nema grešaka. S djecom u vrtiću nema vježbanja, trebaju pjevati i plesati za svoju dušu. Odgojiteljeva umiješanost bi trebala koristiti djeci da ostvare upravo tu prirodnost. Ne smije se dogoditi da se djeca u vrtiću sretnu s odraslim načinom razmišljanja:“ ne znam pjevati, plesati“, jer svi to znaju „ (Gospodnetić 2015, prema Ožvald 2017:7). Šagud (2006) ukazuje kolika je važnost odgojitelja u odgojno–obrazovnim ustanovama predškolske djece, jer svojim radom mogu potaknuti, ali i zaustaviti dječji glazbeni razvoj, ukoliko se ne primjenjuju odgovarajući glazbeni primjeri. Odgojitelji koji imaju kvalitetnije glazbeno obrazovanje, u svom radu češće se koriste glazbeno–plesnim aktivnostima. Sva su djeca spremna za različite glazbene aktivnosti, no razlikuju se u svojim sposobnostima, glazbenim kompetencijama i zainteresiranosti. Postoje uočljiva odstupanja u glazbenom pamćenju, stvaralačkim sposobnostima, osjećaju za ritam i interesima za određenu vrstu glazbe. Poznavanje i usvajanje zadataka iz glazbenog odgoja za predškolsku djecu, odgojitelji mogu pravilno usmjeriti odgojni utjecaj glazbe na njihove svakodnevne aktivnosti. Suradnja predškolske ustanove i obitelji podrazumijeva uključenost roditelja i nastavak glazbene aktivnosti iz vrtića u obiteljski krug. Svi glazbeni poticaji s kojima se djeca susreću u vrtiću trebaju imati svoj nastavak i u obiteljskom sredini. Aktivna uključenost roditelja znači istinsko bavljenje djetetom, njegovim željama i sudjelovanje u djelatnostima s kojima se dijete upoznalo u vrtiću. Obzirom da je rani uzrast razdoblje najaktivnijeg moždanog razvoja, glazbena poduka iz tog razdoblja ima značajnu ulogu, a priroda tih iskustava ima dugoročne posljedice na cjelokupan djetetov razvoj. Glazbeni kurikulumi u predškolskoj ustanovi trebaju biti otvoreni, fleksibilni, zasnovani na kraćim glazbenim isječcima, s orijentacijom na neprekinuti doticaj sa zvukom, ritmom i

plesom. Ovi odgojni sadržaji ne bi trebali biti propisani poput zakona, već se trebaju razvijati u skladu sa individualnim potrebama svakog djeteta. Cilj je postići uravnotežen razvoj, samostalnost i potaknuti prirodnu znatiželju djece kako bi se zadovoljila njihova potreba za istraživanjem, spoznavanjem pa i stvaranjem vlastite glazbe. Humanističkim pristupom predškolskom odgoju, odgoj se individualizira u skladu sa dječjim sklonostima i sposobnostima za slobodno odlučivanje u dosezima svojih mogućnosti i kompetencija. Takvo će dijete postati aktivni subjekt ne samo u vrtiću, nego i u široj obiteljskoj zajednici. S toga je veoma važno sustavno pratiti dječji razvoj, prilagođavati njegove svakodnevne potrebe i pokloniti puno povjerenje u psihofizičke mogućnosti djeteta.

7. CILJ I PROBLEMI

Cilj ovog istraživanja je prikazati i analizirati rezultate ankete iz kojih će biti vidljivo kolika je zastupljenost slušanja glazbe u predškolskim ustanovama. Ispitati koliko se često odgojiteljice koriste glazbom kao poticajem u vrtiću. Zatim utvrditi mišljenje odgojiteljica o vlastitoj kompetenciji koja je bitna za provođenje glazbenih aktivnosti u ustanovama predškolskog odgoja.

Problemi istraživanja:

1. Utvrditi koliko se često odgojitelji koriste glazbenim aktivnostima u radu sa djecom.
2. Istražiti učestalost slušanja glazbe u vrtiću.
3. Istražiti stav odgojitelja o glazbenoj edukaciji i vlastitoj kompetenciji.

S obzirom na postavljene probleme, određene su i hipoteze:

1. Pretpostavlja se da odgojitelji u svom radu često koriste glazbene forme.
2. Očekuje se da se glazba učestalo sluša u radu sa djecom.
3. Velika je vjerojatnost da odgojitelji nisu dovoljno educirani u glazbenom smislu.

7.1. Instrument istraživanja

Podaci su prikupljeni anketnim upitnikom. Anketiranje je bilo anonimno. U ovom radu se koristio anketni upitnik za odgojitelje (Prilog 1. Anketni upitnici za odgojitelje kreirani su za potrebe ovog diplomskog rada na temelju proučavanja literature). Anketni upitnik je originalno sastavljen za potrebe ovog rada. Ispitivanje anketnim upitnikom provedeno je sa 66 odgojiteljica.

7.1.2. Uzorak

Osnovni skup ovog istraživanja činili su odgojitelji. Anketirano je ukupno 66 odgojitelja. Pokazalo se da je od ukupnog broja ispitanika (66), najviše odgojitelja u dobi od

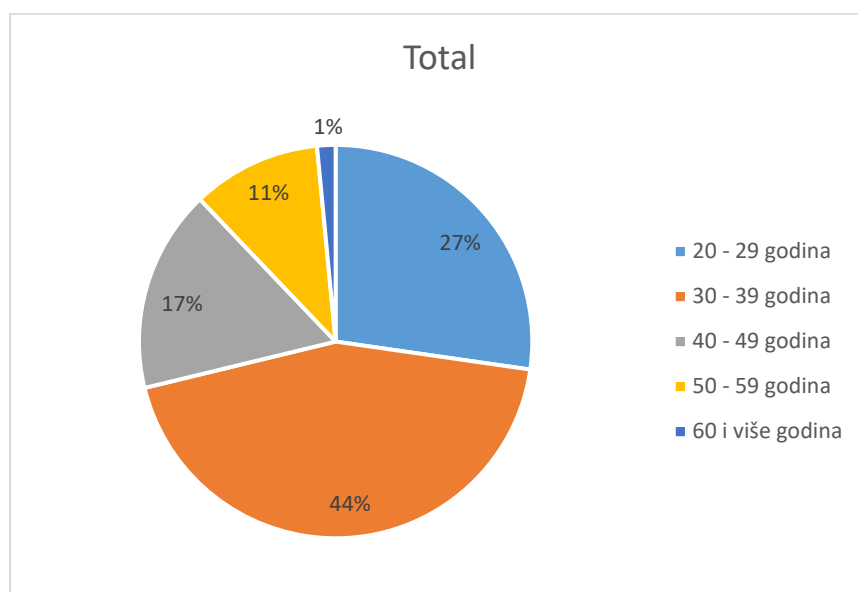
30–39 godina radi u odgojno–obrazovnim ustanovama. Dok najmanji postotak odgojitelja 1% u dobi od 60 godina. Stupanj obrazovanja odgojitelja kod VSS i VŠS je jednaka. Svi ispitanici su ženskog spola sa 1–9 godina radnog staža.

Do ispitanika se došlo putem poveznice koja je podijeljena na društvenoj mreži u grupi „Diplomski studij PO 2017/2018“.

7.2. Prikaz i interpretacija rezultata istraživanja

1. Dob odgojitelja?

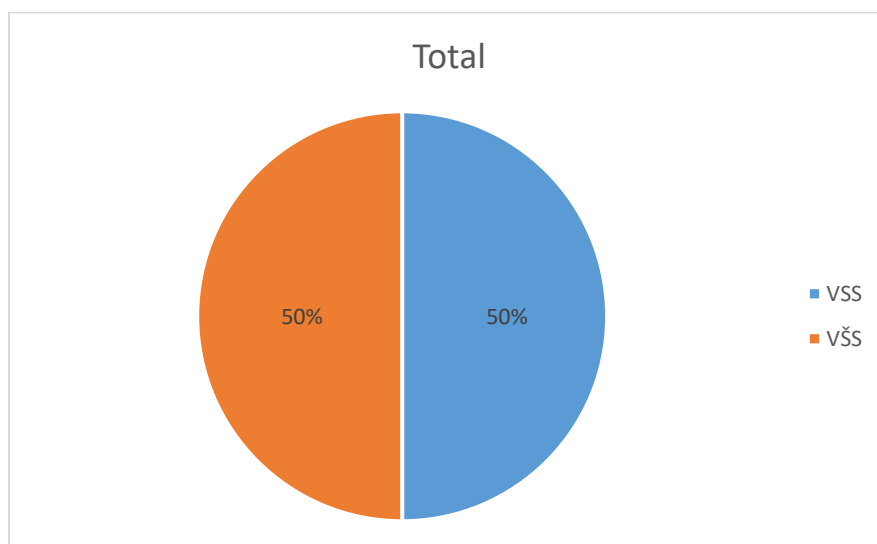
Pokazalo se da je od ukupnog broja ispitanika (66), najviše odgojitelja u dobi od 30–39 godina radi u odgojno–obrazovnim ustanovama. Dok najmanji postotak odgojitelja 1% u dobi od 60 ili više godina.

Grafikon 1. Prikaz starosne dobi odgojitelja

2. Stupanj obrazovanja odgojitelja?

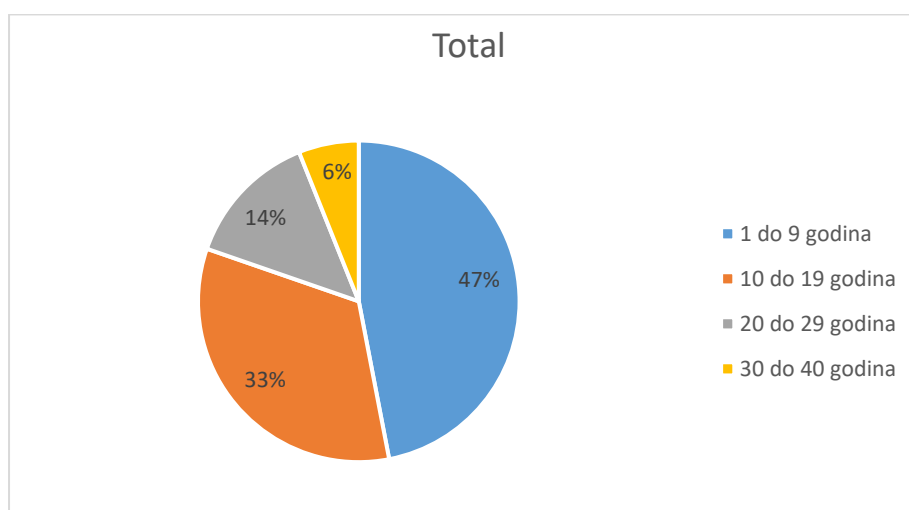
Kod drugog pitanja koje je vezano za uz stupanj obrazovanja, pokazalo se da je stupanj obrazovanja odgojitelja kod VSS i VŠS jednaka.

Grafikon 2. Prikaz stručne spreme odgojitelja

3. Radno iskustvo u struci?

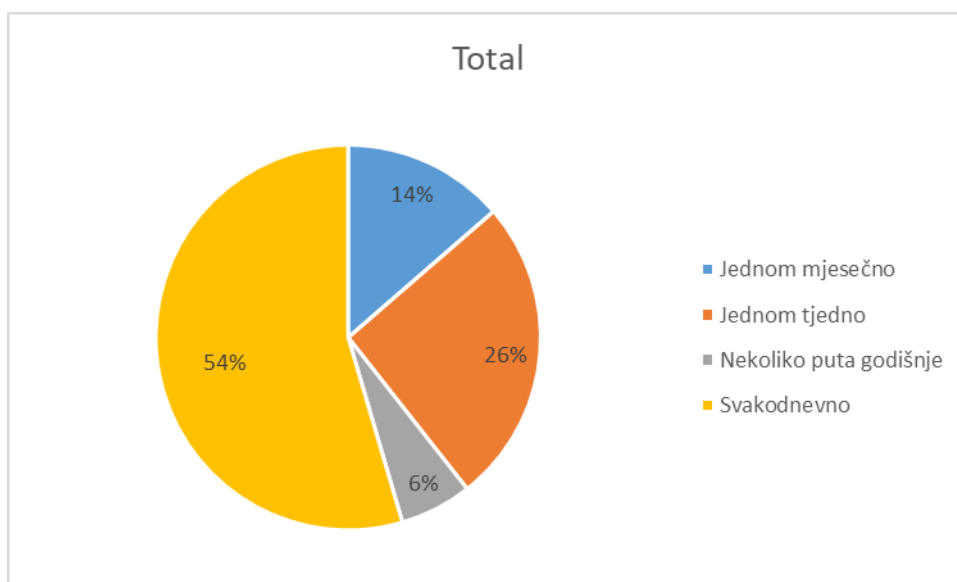
Većina odgojitelja je mlađe životne dobi sa stažom do 9 godina, a najmanje ispitanika je sa stažom između 30 i 40 godina.

Grafikon 3. Prikaz radnog iskustva u struci

4. Upotrebljavate li glazbene aktivnosti u svom radu?

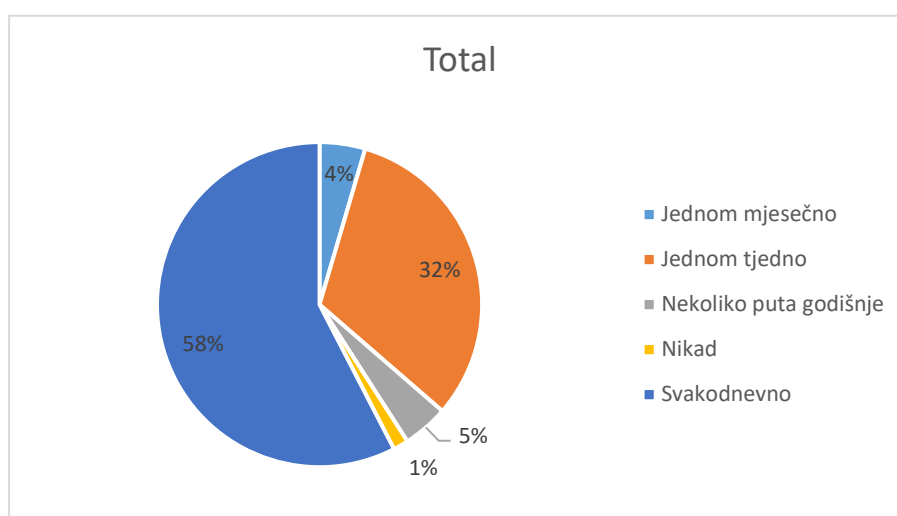
Nadpolovična većina svih ispitanika koristi često, gotovo svakodnevno glazbu u svojim aktivnostima, dok se manji dio ispitanika koristi u tjednim i mjesečnim intervalima.

Grafikon 4. Prikazuje učestalost upotrebe glazbenih aktivnosti u radu odgojitelja

5. Služite li se u svom radu aktivnostima pjevanja?

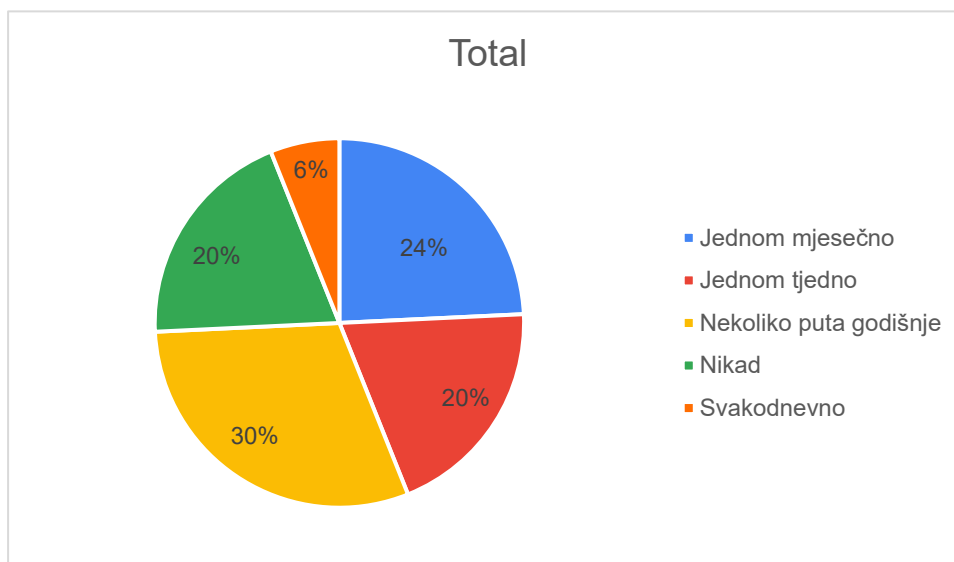
Ovim grafom možemo vidjeti da se više od polovice svih ispitanika koristi aktivnostima u kojima je uključeno pjevanje, dok se vrlo mali broj ispitanika ne koristi pjevanjem u svojim svakodnevnim aktivnostima.

Grafikon 5. Prikazuje koliko odgojitelji koriste aktivnosti pjevanja

6. Provodite li aktivnosti sviranja ?

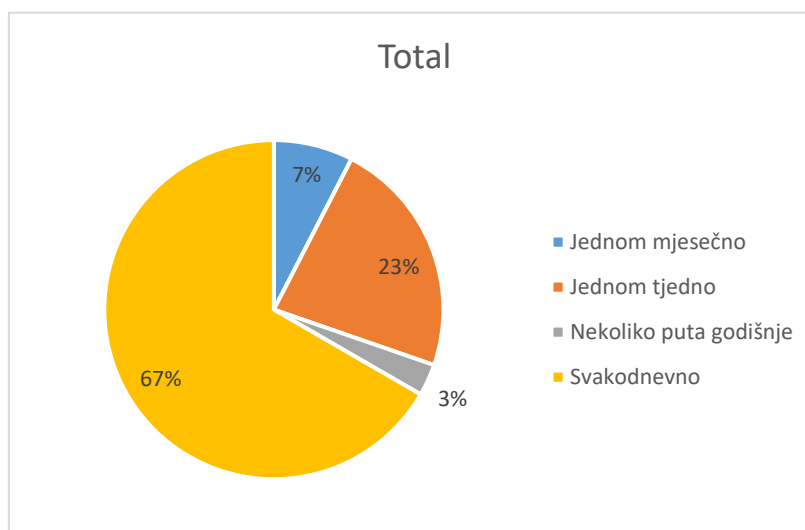
Rezultati istraživanja nam pokazuju da odgojitelji ne provode često aktivnosti sviranja u svom radu sa djecom.

Grafikon 6. Prikazuje učestalost provođenja aktivnosti sviranja

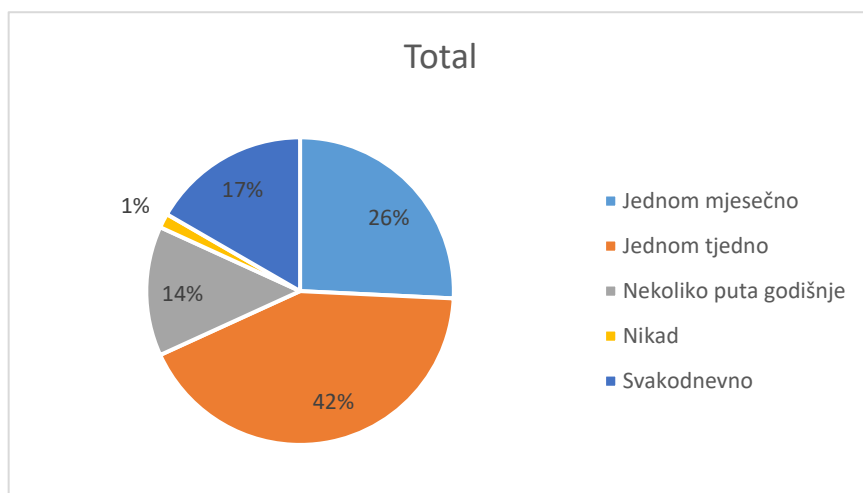
7. Koristite li brojalice u svom radu?

Iz ovog grafa je vidljivo da se odgojitelji koriste brojalicama veoma često, gotovo svakodnevno.

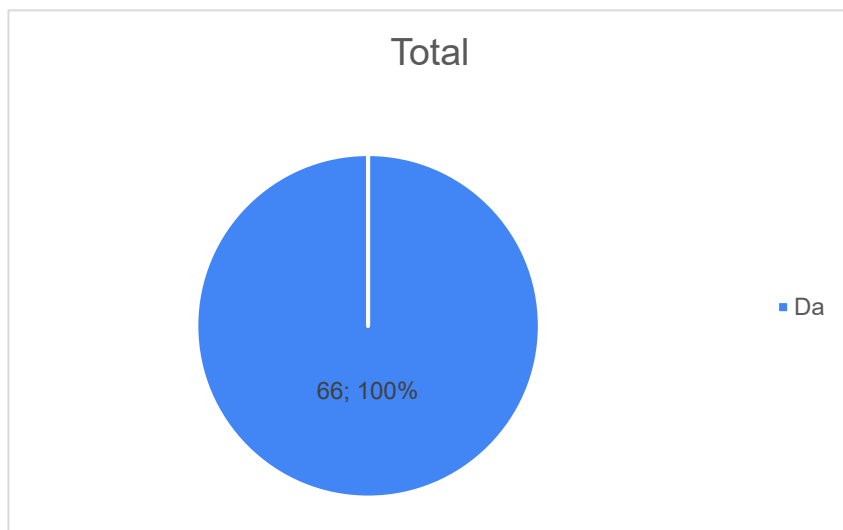
Grafikon 7. Prikazuje učestalost korištenja brojlica u radu odgojitelja

8. U glazbenim aktivnostima s djecom eksperimentiramo sa zvukovima?
Rezultati nam pokazuju da odgojitelji rado eksperimentiraju sa zvukovima, te se djeca imaju prilike upoznati sa instrumentima koji proizvode različite zvukove.

Grafikon 8. Prikazuje eksperimentiranje sa zvukovima

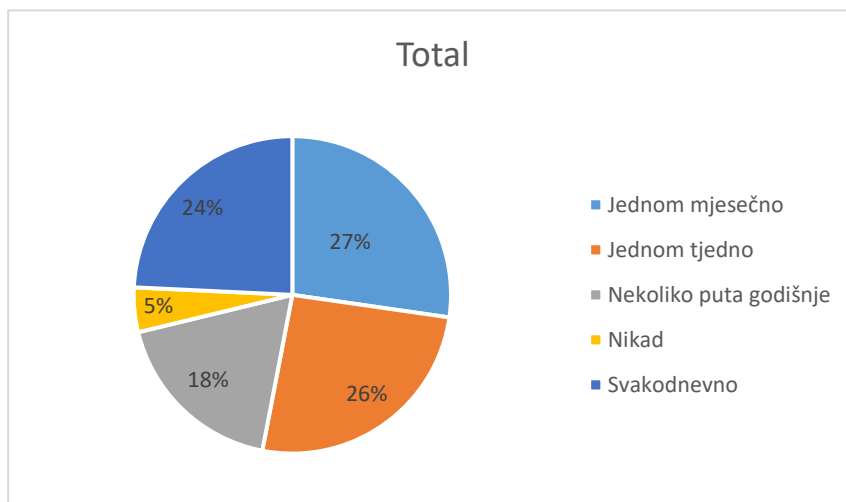
9. Vole li djeca glazbene aktivnosti u vašoj skupini?
Svi ispitanici su odgovorili potvrdno, da djeca vole i uživaju u glazbenim aktivnostima, što je i bila moja najvjerojatnija pretpostavka.

Grafikon 9. Prikazuje koliko djeca vole aktivnosti u kojima je uključena glazba

10. Koristite li slušanje glazbe kao poticaj za likovno izražavanje?

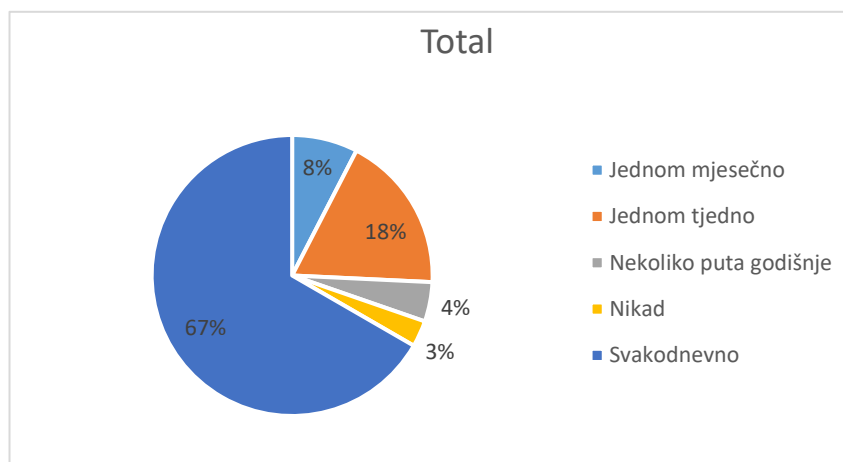
Iz ovog grafa je vidljivo da više od 2/3 odgojitelja koristi glazbu kao kulisu kod likovnih aktivnosti djece. Manji je postotak onih koji likovne radionice ne povezuju sa glazbenim izričajem.

Grafikon 10. Prikazuje glazbu kao poticaj likovnog izričaja djece

11. Koristite li u svojim aktivnostima slušanje glazbe kao pasivnu glazbenu formu? (Glazba koja je u pozadini dok se djeca igraju koje ne uključuje emocionalno i intelektualno uživljavanje djece).

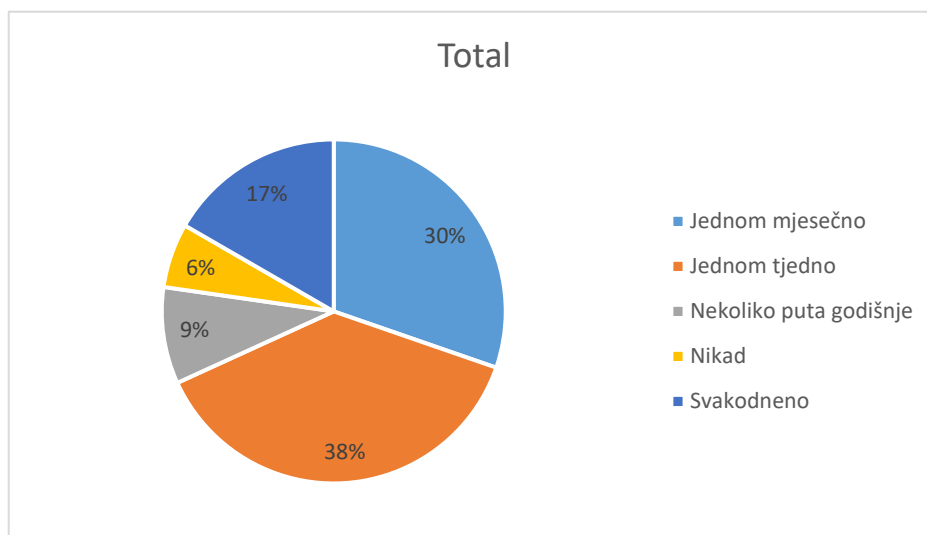
Na ovom grafu možemo vidjeti da se glazba koristi u dječjim vrtićima, i da ih odgojitelji koriste kao poticaj. Pasivno slušanje glazbe tijekom dječje igre je izuzetno veliko, te je mali broj odgojitelja koji ne koriste glazbu tijekom dječjih aktivnosti.

Grafikon 11. Prikazuje upotrebu glazbu tijekom dječje igre

12. Provodite li aktivno slušanje glazbenih sadržaja? (Aktivno slušanje je svjesno slušanje koje uključuje doživljaj i spoznaju).

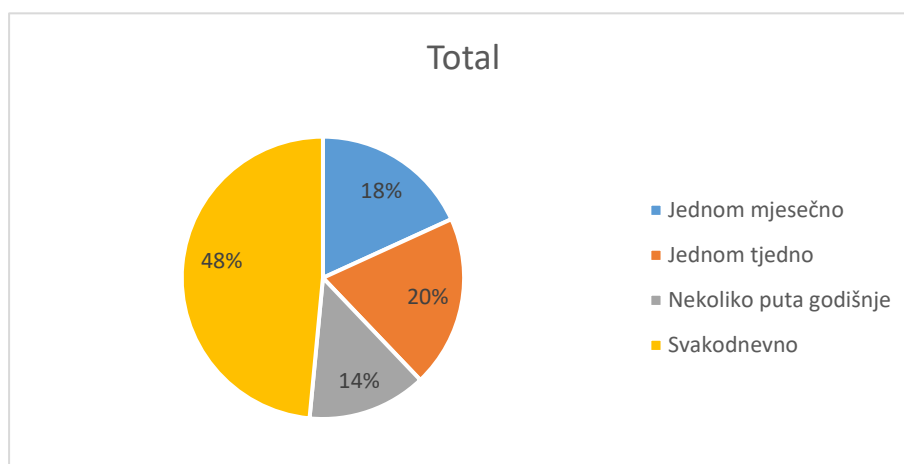
Aktivno slušanje glazbe je prisutno, bilo na svakodnevnoj, tjednoj ili mjesečnoj razini, koju koristi velika većina odgojitelja u svom svakodnevnom radu.

Grafikon 12. Prikaz aktivnog slušanja glazbe

13. Koliko često djeca slušaju instrumentalnu glazbu?

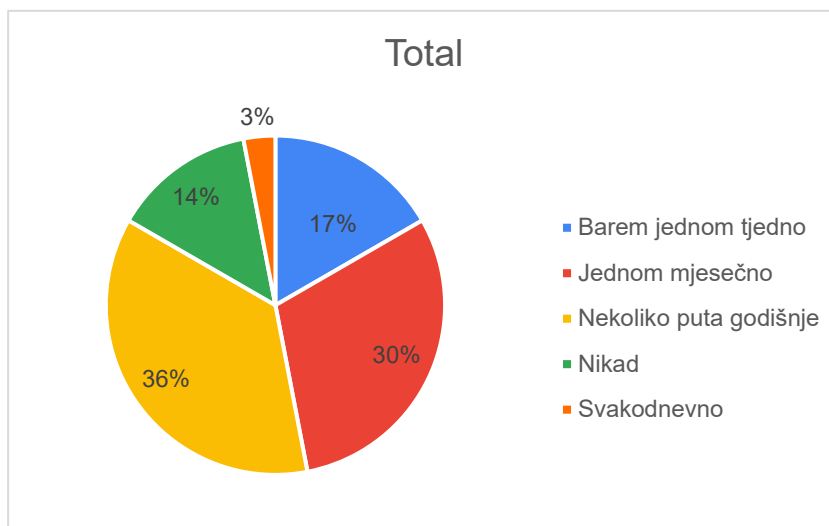
Možemo zaključiti kako je instrumentalna glazba omiljeno sredstvo kojim se odgojitelji služe u svom radu. Vidljivo je da je ova vrsta glazbe najzastupljenija od svih glazbenih formi.

Grafikon 13. Prikazuje učestalost slušanja instrumentalne glazbe

14. Koliko često slušate tradicionalnu/zavičajnu glazbu?

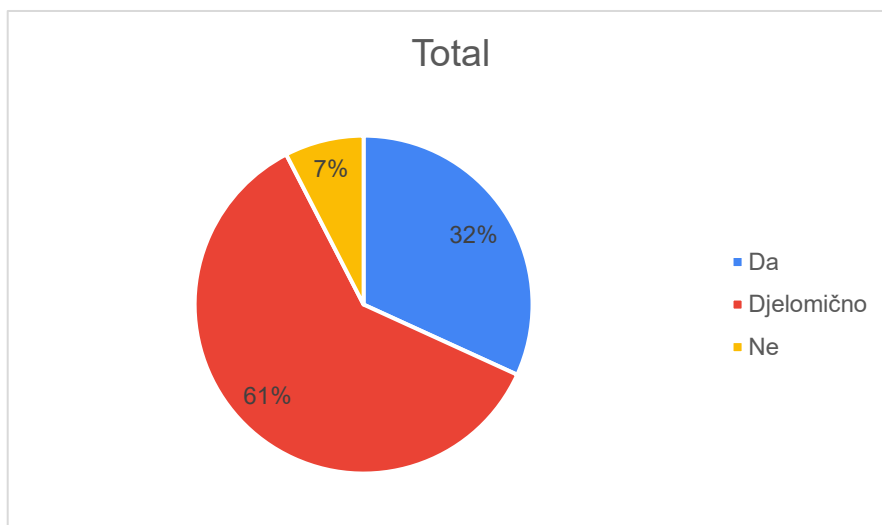
Iako se ovaj glazbeni izričaj ponekad koristi, zaključak je da je to veoma rijetko u odgojno–obrazovnim ustanovama.

Grafikon 14. Prikazuje učestalost slušanja tradicijske /zavičajne glazbe

15. Poznajete li glazbenu literaturu (note, djela, skladatelje)?

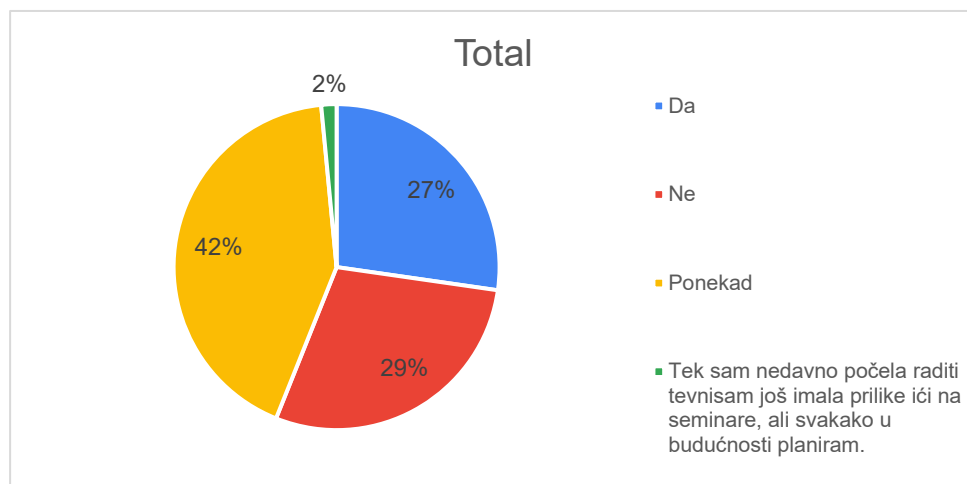
Velika većina ispitanika je upoznata djelomično ili znatno sa glazbenom literaturom.

Grafikon 15. Prikazuje upoznatost sa glazbenom literaturom

16. Želite li učiti o glazbi i glazbenim sastavnicama i usavršavati se na seminarima?

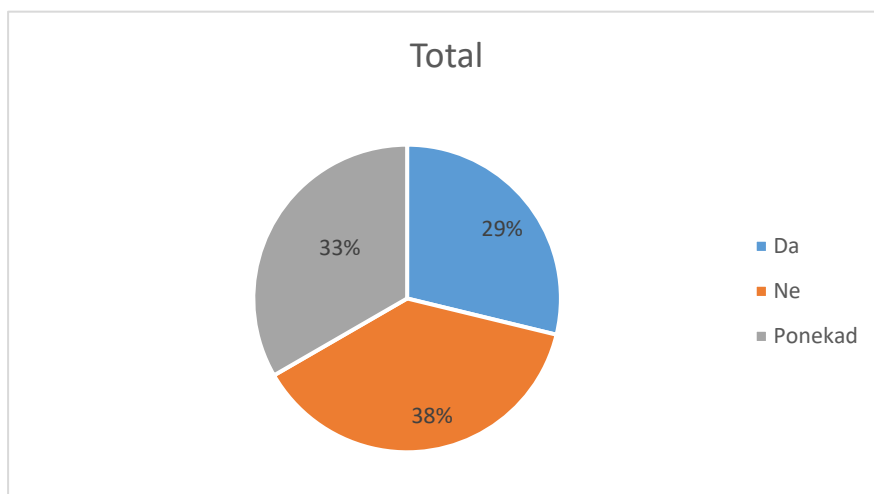
Ovaj grafikon nam pokazuje da je želja za usavršavanjem kroz seminare prisutna kod većine odgojitelja, a manji broj ne pokazuje takve tendencije.

Grafikon 16. Prikazuje interes odgojitelja za učenjem o glazbi

17. Svirate li melodijski instrument (sintisajzer, harmonika, gitara, drugo)?

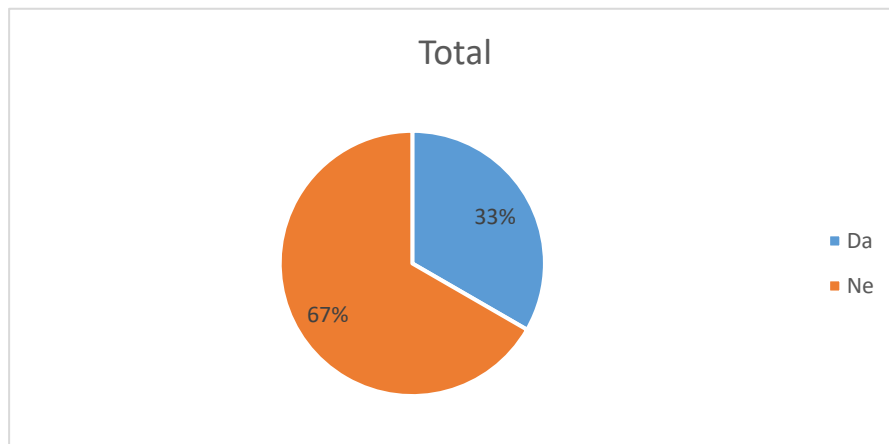
U većem postotku je vidljivo da se većina ispitanika koristi stalno ili povremeno instrumentima.

Grafikon 17. Prikazuje da li odgojitelji upotrebljavaju instrumente u svom radu?

18. Mislite li da je glazba dovoljno zastupljena u cjelovitom razvoju djece u odgojno–obrazovnim skupinama?

Mada se glazba koristi u gotovo svim ustanovama, prevladavajuće je mišljenje da ona nije u dovoljnoj mjeri zastupljena u svakodnevnom radu sa djecom.

Grafikon 18. Prikazuje zastupljenost glazbe u odgojno–obrazovnim skupinama

RASPRAVA

Prvi problem bio je utvrditi koliko se često odgojitelji koriste glazbenim aktivnostima u radu sa djecom. Rezultati provedenog istraživanja pokazuju da se glazba koristi u dječjim vrtićima i da ih odgojitelji rado koriste kao poticaj dječjoj igri. „Provođenjem glazbenih aktivnosti i unaprjeđivanjem glazbenih potencijala nužno je uzeti u obzir tri ključna preduvjeta: muzikalnost djeteta, već postojeće glazbene sposobnosti te glazbenu inteligenciju“ (Vidulin, 2016). „Mnogi znanstvenici su primijetili da djeca već u ranoj i predškolskoj dobi pokazuju interes za glazbu. Analizom učestalosti slušanja glazbe u vrtićima, rezultati pokazuju da se glazba često sluša u odgojno-obrazovnim ustanovama i da su omiljeno sredstvo koji se odgojitelji služe u radu. Vidljivo je da je ova vrsta glazbene forme omiljena među odgojiteljicama. „Da bi djeca mogla koncentrirano i aktivno slušati neku skladbu, ona ne smije biti preduga. Emitiramo im minijature (obično do tri minute) koje moraju biti kvalitetne, a svejedno je jesu li vokalne, instrumentalne ili vokalno–instrumentalne. Iz duljih skladbi biramo stavak koji nam se sviđa i koji nije predug. Prednost možemo dati življoj i plesnijoj glazbi, ali ne treba isključiti ni ostale skladbe. Povremeno djeci treba polagana glazba, jer im se kod takve glazbe u plesu pokrenu ruke, dok ih življa glazba pokreće na trčanje, skokove i pokrete cijelim tijelom. Svakako treba paziti da skladbe budu različite po karakteru i po izvođačkom sastavu, da djeca ne bi stalno slušala sličnu glazbu“ (Fučkar, 1959).

Analizom stava odgojitelja o glazbenoj edukaciji i vlastitoj kompetenciji rezultati nam pokazuju da se većina odgojitelja samostalno ne educira u području glazbe. Iako je značajan broj odgojitelja zainteresiran za daljnju glazbenu edukaciju. Šagud (2006) ukazuje kolika je važnost odgojitelja u odgojno–obrazovnim ustanovama predškolske djece, jer svojim radom mogu potaknuti, ali i zaustaviti dječji glazbeni razvoj, ukoliko se ne primjenjuju odgovarajući glazbeni primjeri. Odgojitelji koji imaju kvalitetnije glazbeno obrazovanje, u svom radu češće se koriste glazbeno–plesnim aktivnostima. Sva su djeca spremna za različite glazbene aktivnosti, no razlikuju se u svojim sposobnostima, glazbenim kompetencijama i zainteresiranosti. Svjedoci smo nužnosti cjeloživotnog obrazovanja odgojitelja, kako bi djeci mogli prenijeti najnovije pedagoške metode i primijenili ih u svom radu. S novim saznanjima i različitim načinima upoznavanja glazbenih djela, unaprijediti će svoje metodičke vještine te će s većim zadovoljstvom prilagođavati i realizirati glazbene aktivnosti. Viši obrazovni stupanj odgojitelja imat će utjecaja na glazbeni odgoj djece, što je temeljna pretpostavka za kvalitetan razvoj glazbenih sposobnosti te nadogradnju glazbenog obrazovanja.

ZAKLJUČAK

U provedenom istraživanju postavljene su tri hipoteze. Dvije su hipoteze potvrđene, dok je treća potvrđena djelomično. U skladu sa očekivanjima potvrđena je teza da odgojitelji često koriste različite glazbene forme u svom svakodnevnom radu. Činjenice potvrđuju da se glazba sluša često tijekom aktivnosti u odgojno–obrazovnim ustanovama. Iako je značajan broj odgojitelja zainteresiran za daljnju glazbenu edukaciju, sustav nije dovoljno prepoznao te njihove želje. Bilo bi poželjno kada bi se na institucionalnoj razini češće provodili seminari na temu glazbenog odgoja, kako bi odgojiteljice bile upoznate s novim načinima prezentiranja glazbe i primijenili ih u svom svakodnevnom radu. Stupanj interesa odgojitelja za glazbenim usavršavanjem je dosta velik, dok manji dio ispitanika nije dovoljno glazbeno educiran. Provođenjem različitih glazbenih aktivnosti možemo pozitivno utjecati na cjelokupan razvoj djeteta. Glazbena edukacija je dio odgojnog sustava u mnogim zemljama, gdje se glazbi pridaje mnogo veća važnost s obzirom na značaj glazbe u primarnim godinama djetetovog život. Kod nas društvo nije dovoljno osviješteno kao što ni institucije dovoljno ne prepoznaju važnost glazbe i glazbenog obrazovanja kod najmlađe populacije. Od iznimne je važnosti i uloga odgojitelja koji bi trebali biti svjesni važnosti slušanja glazbe te uključivati glazbu u sva područja dnevnih aktivnosti u vrtiću kao što su ples, pokret i ostale aktivnosti umjetničkog izražavanja. Djeci je dana prirodna sloboda i autonomija da ispituju, istražuju i bez pretjeranih uputa uče i oslušuju glazbu. Slušanje glazbe, bilo ono aktivno ili pasivno, pruža najmlađoj populaciji doživljaj na emocionalnoj, unutarnoj i tjelesnoj razini. Možemo primijetiti da su sva područja dječjeg razvoja međusobno povezana. Kada se uz pratnju glazbe uključi pokret, ples, te ritmično gibanje, to će blagotvorno utjecati na emocionalni, psihofizički i tjelesni razvoj djeteta. Zato smatramo da je glazbu bitno integrirati u svakodnevne različite aktivnosti. Odgojitelji bi trebali kod djece poticati interes prema glazbi. Za buduća istraživanja bi bilo dobro ispitati na koju vrstu glazbe djeca posebno reaguju i u koje doba dana pokazuju najveću zainteresiranost. Od velikog bi značaja bilo istražiti kako različita vrsta glazbe utječe na emocionalni i duhovni razvoj djece, kako bi olakšali odgojiteljicama pripremu svakodневnih radnih aktivnosti. Edukacijom odgojitelja posebice mladih naraštaja, podigla bi se stručna razina rada na području glazbenog odgoja što bi novoj generaciji djece donijelo više zadovoljstva i radosti u budućem životu.

LITERATURA

1. Andreis, J. 1944. *Uvod u glazbenu estetiku*. Zagreb: Matica hrvatska.
2. Andreis, J. 1967. *Vječni Orfej*. Zagreb: Školska knjiga.
3. Andreis, J. 1968 *Vječni Orfej*. Zagreb: Školska knjiga.
4. Bacalja R. 2015. *Prema novom kurikulumu u odgoju i obrazovanju*. Zbornik radova s međunarodnog znanstveno–stručnog skupa. Zadar- Benkovac. Sveučilište u Zadru. 1–587. str.
5. Bačlija Sušić, B. 2018. *Glazbene kompetencije odgojitelja u svjetlu samorefleksije studenata ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja*. Croatian Journal of Education, 20 (Sp. Ed.1), 113–129. <https://doi.org/10.15516/cje.v20i0.3048> (pristupljeno 11. svibnja 2020.)
6. Belajec, S. 2014. *Utjecaj glazbe na dječji razvoj*. (<http://www.roditelji.hr/obitelj/zdravlje/utjecaj-glazbe-na-djecji-razvoj/>) (pristupljeno 12. 9. 2020.)
7. Bognar, L. i Matijević M. 2007. *Didaktika*. Zagreb: Školska knjiga.
8. Cambell D. 2005. *Mozart efekt- primjena moći glazbe za iscjeljivanje tijela, jačanje uma i oslobađanje kreativnog duha*. Čakovec: Dvostruka duga.
9. Creech, A. i Ellison, J. 2010. *Music in the early years*. U: S. Hallam i A. Creech (ur.), *Music Education in the 21st Century in the United Kingdom* (str. 194-210). London: Institute o education, University of London.
10. Čudina–Obradović, M. 1991. *Nadarenost – razumijevanje, prepoznavanje, razvijanje*; Zagreb: Školska knjiga
11. Ćosić, K. 2018. *'Utjecaj glazbe na opći razvoj djeteta'*, Diplomski rad, Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku, Fakultet za odgojne i obrazovne znanosti, citirano: 03. 01. 2021., <https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:141:016092>
12. Dobrota, S. 2000. *Utjecaj aktivnog slušanja glazbe na razvoj perceptivnih sposobnosti djece rane školske dobi* (magistarski rad, voditelj: Rojko, P.). Zagreb: Filozofski fakultet.
13. Dobrota, S. 2012; *Uvod u suvremenu glazbenu pedagogiju* Split: Odsjek za učiteljski studij, Filozofski fakultet u Splitu, 112 str.
14. Fučkar, S. 1959. *Muzički odgoj predškolske djece*. Zagreb: Školska knjiga.

15. Gospodnetić, H. 2015. *Metodika glazbene kulture za rad u dječjim vrtićima 1. i 2.*
Zagreb: Mali profesor.
16. Gospodnetić, H. 2011. *Metodika glazbene kulture za rad u dječjim vrtićima.*
Zagreb: Skripta za studente predškolskog odgoja Učiteljskog fakulteta u Zagrebu,
Čakovcu i Petrinji.
17. Heindorff, L. (2008). *Klassisk musik i förskolan – verklighet eller möjlighet.*
Växjö: Institutionen för pedagogik. <http://www.roditelji.hr/obitelj/zdravlje/utjecaj-glazbe-na-djecji-razvoj/> (pristupljeno 12.3. 2020.)
18. Izvorni članak UDK 111.852:78(045) Hanslick, E. doi: 10.21464/fi36204
Pristupljeno (23. 8. 2020.)
19. Kirsten A. Hansen, Roxane K. Kaufmann, Kate Burke Walsh (2001). *Kurikulum za vrtiće: razvojno-primjereni program za djecu od 3- 6 godina.* Priručnik br.3.
Zagreb: Udruga roditelja Korak po korak.
20. Maletić, A. 1983. *Pokret i ples.* Zagreb: Kulturno-prosvjetni sabor Hrvatske 8.
Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa. HNOS – Nastavni plan i program za osnovnu školu. Zagreb.
21. Manasteriotti, V. 1977. *Muzički odgoj na početnom stupnju: Methodske upute za odgajatelje i nastavnike razredne nastave.* Zagreb: Školska knjiga.
22. Manasteriotti, V. 1981. *Prvi susreti djeteta s muzikom: priručnik za roditelje i sestre odgajateljice u dječjim jaslicama.* Zagreb: Školska knjiga.
23. Marić, Lj., Goran, Lj. 2013. *Zapjevajmo radosno: metodički priručnik za odgojitelje, studente i roditelje.* Zagreb: Golden marketing-Tehnička knjiga.
24. Miljević-Ridički, R. i Maleš M. 1999. *Odgoj za razvoj.* Jastrebarsko: Naklada Slap.
25. Miočić, M. 2012. Kultura predškolske ustanove u svjetlu glazbenih kompetencija odgojitelja. *Magistra Iadertina*, 7 (1), 73-87. Preuzeto s <https://hrcak.srce.hr/99893>
26. Mirković-Radoš, K. 1983. *Psihologija muzičkih sposobnosti*, Beograd, Zavod za udžbenike i nastavna sredstva.
27. Nikolić, L. 2018. Utjecaj glazbe na opći razvoj djeteta. *Napredak*, 159 (1-2), 139-158. Preuzeto s <https://hrcak.srce.hr/202779> (04.09.2020.)
28. Nikolić, S. 1990. *Svijet dječje psihe.* Zagreb: Prosvjeta
29. Novačić, S., Kutnjak, P., Njirić, N., Makjanić, V. 1990. - *Glazbena kultura : u prvom, drugom i trećem razredu osnovne škole.* Priručnik za nastavnika, Zagreb: Školska knjiga.

30. Njirić N. 2001. *Put do glazbe*. Zagreb: Školska knjiga.
31. Ožvald, B. *Klasična (umjetnička) glazba u vrtiću - igre*. Završni rad. Petrinja: Sveučilište u Zagrebu, (Pristupljeno 15. 2. 2020.)
32. Radoš, K. 2010. *Psihologija muzike*. Beograd: Zavod za udžbenike.
33. Rauscher, F. H., Shaw, G.L. i Ky, K N. 1993. Music and spatial task performance. *Nature*, Vol. 365, 611
34. Riman, M. 2001. *Zvončići: pjevanje u prvom, drugom i trećem razredu osnovne škole*. Priručnik za učitelje s metodičkim uputama i izborom pjesama. Izdavački centar Rijeka.
35. Rojko, P. 1996; *Metodika nastave glazbe*. Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera, Pedagoški fakultet. Osijek
36. Rojko, P. 2005. *Metodika glazbene nastave–praksa II. dio*. Zagreb: Jakša Zlatar.
37. Rojko, P. 2012. *Metodika nastave glazbe: teorijsko –tematski aspekti*. Osijek: Sveučilište J. J. Strossmayera, Pedagoški fakultet Osijek.
38. S. Habuš Rončević, 2014. *Neke suvremene uloge odgojitelja u glazbenom odgoju djece rane i predškolske dobi*. Magistra Iadertina, 9 (1).
39. Sam, R. 1998. *Glazbeni doživljaj u odgoju djeteta* . Glosa d.o.o. Rijeka.
40. Starc, B., Čudina Obradović, M, Plaša, A., Profaca, B., Letica, M. 2004. *Osobine i psihološki uvjeti razvoja djeteta predškolske dobi*. Zagreb: Golden Marketing-Tehnička knjiga.
41. Svalina V. (2015). *Kurikulum nastave glazbene kulture i kompetencije učitelja za poučavanje glazbe*. Osijek: Tisak.
42. Swimme, B. 1984. *The Universe Is A Green Dragon*; Bear & Company, Inc.
43. Šagud, Mirjana 2006. *Odgajatelj kao reflektivni praktičar*. Petrinja: Visoka učiteljska škola u Petrinji.
44. Šamanić, S. 2011. *Teorija glazbe: Osnovni pojmovi glazbe*. Preuzeto s <https://bib.irb.hr/datoteka/611198>. Lektorirani_Prirunik1.pdf (06.09.2020)
45. Šmit M. B. 2001. *Glazbom do govora*. Zagreb : Naklada Haid.
46. Šulentić Begić, J., Bubalo, J. 2014. *Glazbene sposobnosti učenika mlađe školske dobi*. <https://bib.irb.hr/.../737556>.
Glazbene_sposobnosti_uenika_mlae_kolske_dobi.pdf
47. Vidulin, S. 2016. 'Glazbeni odgoj djece u predškolskim ustanovama: Mogućnosti i ograničenja', *Život i škola*, LXII(1), str. 221-233. Preuzeto s: <https://hrcak.srce.hr/165136> (Datum pristupa: 09. 04. 2021.)

48. Voglar, M. 1989: *Otrok in glasba. Metodika predškolske glasbene vzgoje*. Ljubljana: Državna založba Slovenije.
49. Vrbanić Majsec, V. 2008. *Slušamo, pjevamo, plešemo, sviramo*. "Ruke". Zagreb: Mali profesor.
50. Živković, M. 2015: *Dječja glazbena kreativnost u ranom i predškolskom odgoju i obrazovanju* [završni rad]. Petrinja: Učiteljski fakultet Sveučilišta u Zagrebu.
51. Dobrota, S. 2002. *Mogućnost estetskog odgoja u okviru glazbene nastave*. Školski vjesnik, 51 (1-2): 107-119
52. Sokolov, T. 2018. '*Glazba u vrtiću*'. Diplomski rad, Sveučilište u Zadru, citirano: (20. 2. 2021.)

Mrežne stranice:

<http://www.roditelji.hr/obitelj/zdravlje/utjecaj-glazbe-na-djecji-razvoj/>

(pristupljeno 12. rujna 2020.)

[http://www.vrtic-trnsko.zagreb.hr/default.aspx?id=265,](http://www.vrtic-trnsko.zagreb.hr/default.aspx?id=265)

(pristupljeno 3. rujna 2020.)

POPIS ILUSTRACIJA

POPIS GRAFIKONA

Grafikon 1. Prikaz starosne dobi odgojitelja.....	40
Grafikon 2. Prikaz stručne spreme odgojitelja.....	41
Grafikon 3. Prikaz radnog iskustva u struci.....	41
Grafikon 4. Prikazuje učestalost upotrebe glazbenih aktivnosti u radu odgojitelja.....	42
Grafikon 5. Prikazuje koliko odgojitelji koriste aktivnosti pjevanja.....	42
Grafikon 6. Prikazuje učestalost provođenja aktivnosti sviranja.....	43
Grafikon 7. Prikazuje učestalost korištenja brojalica u radu odgojitelja.....	43
Grafikon 8. Prikazuje eksperimentiranje sa zvukovima.....	44
Grafikon 9. Prikazuje koliko djeca vole aktivnosti u kojima je uključena glazba.....	44
Grafikon 10. Prikazuje glazbu kao poticaj likovnog izričaja djece.....	45
Grafikon 11. Prikazuje upotrebu glazbu tijekom dječje igre.....	45
Grafikon 12. Prikaz aktivnog slušanja glazbe.....	46
Grafikon 13. Prikazuje učestalost slušanja instrumentalne glazbe.....	46
Grafikon 14. Prikazuje učestalost slušanja tradicijske /zavičajne glazbe.....	47
Grafikon 15. Prikazuje upoznatost sa glazbenom literaturom.....	47
Grafikon 16. Prikazuje interes odgojitelja za učenjem o glazbi.....	48
Grafikon 17. Prikazuje da li odgojitelji upotrebljavaju instrumente u svom radu? ...	48
Grafikon 18. Prikazuje zastupljenost glazbe u odgojno–obrazovnim skupinama.....	49

ŽIVOTOPIS

Ana Mustać rođena je u Zadru 7. kolovoza, 1986. godine. Osnovnu školu završila je Zadru 2001. godine. Zatim je pohađala srednju Prirodoslovno–grafičku školu, smjer grafički tehničar, koju je završila 2005. godine. Iste godine je upisala Jednopedmetni izvanredni stručni studij Predškolskog odgoja u Zadru, koji je završila 2009. godine, stekavši titulu sveučilišne prvostupnice predškolskog odgoja. Praksu je odrađivala u dječjem vrtiću „Vruljica“ u Zadru, a stručni ispit je položila u Dječjem vrtiću „Radost“ u Zadru. Godine 2017. upisuje Jednopedmetni izvanredni diplomski studij Ranog predškolskog odgoja i obrazovanja u Zadru.

Životopis

Osobni podaci

Ime i prezime **Ana Mustać**
Adresa Rikarda Katalinića Jeretova 7a
Telefon 023/778 878
Mobilni telefon 091785-5601
E-mail astavun@gmail.com
Godina rođenja 1986.
Državljanstvo Hrvatsko
Spol Ž

Radno iskustvo

Redovita praksa u vrtiću (G.Vitez; Vruljica),
Položen stručni ispit na temu "Muzikoterapija"
4god.rada u kulturnom centru "Planet b.b.",
Rad na zamjenama po dječjim vrtićima "Sunce", Radost.
Rad u dječjem vrtiću "Val"
Rad u dječjem vrtiću "Golubica",

Obrazovanje i osposobljavanje

Datumi 2017 -
Naziv i vrsta Sveučilište u Zadru, diplomski sveučilišni studij Ranog
ustanove pružatelja Predškolskog odgoja i obrazovanja
obrazovanja

Datumi 2005-2009
Naziv dodijeljene Sveučilišna prvostupnica (*baccalaurea*) predškolskog
kvalifikacije / zvanje odgoja
(*bacc. paed.*)

Naziv i vrsta Sveučilište u Zadru, stručni studij Predškolskog odgoja u
ustanove pružatelja obrazovanja Zadru

Datumi 2001-2005
Naziv i vrsta Srednja prirodoslovno-grafička (smjer grafički tehničar)
ustanove pružatelja obrazovanja

Datumi

Naziv i vrsta ustanove pružatelja obrazovanja	1995-2001 Osnovna glazbena škola Blagoje Bersa Instrument Klavir
Osobne kompetencije i vještine	
Materinski jezik	Hrvatski jezik
Strani jezici	Engleski jezik Talijanski jezik
Računalne vještine i kompetencije	Windows operativni sustavi, korištenje MS Office paketa, internet i ostalih aplikacija
Druge vještine i kompetencije	Sviranje klavira, pjevanje s djecom (dječji zborovi)
Vozačka dozvola	B kategorija
Dodatne informacije	Rođena sam u Zadru i pohađala OŠ. Š. Kozičića–Benje, sudjelovala u plesnim i dramskim predstavama, te igrala tenis. Istovremeno sam bila i đak glazbene škole B. Bersa, instrument klavir i na natjecanjima osvajala nagrade. Kao ponajbolja učenica talijanskog jezika bila sam u Napulju u međunarodnom kampu za talijanistiku za sve zemlje Mediterana. S odličnim sam uspjehom diplomirala sa temom “Muzikoterapija” na fakultetu Studija za odgojitelja u Zadru.
Datum popunjavanja ili zadnjeg ažuriranja životopisa	14.02.2021.
Potpis	Ana Mustać

PRILOZI

Anketni upitnik za odgojitelje

Anketni upitnik

Poštovani/a, za potrebe izrade diplomskog rada provodim istraživanje čiji je cilj ispitati kolika je zastupljenost slušanja glazbe u odgojno-obrazovnim skupinama u dječjim vrtićima. Anketa je anonimna i dobrovoljna, a dobiveni podaci bit će prikazani kao dio cjelokupnog istraživanja.

Unaprijed zahvaljujem na izdvojenom vremenu.

1. Dob *

- 20 - 29 godina
- 30 - 39 godina
- 40 - 49 godina
- 50 - 59 godina
- 60 i više godina

2. Stupanj obrazovanja *

- SSS
- VŠS
- VSS

3. Radno iskustvo u struci *

- 1 do 9 godina
- 10 do 19 godina
- 20 do 29 godina
- 30 do 40 godina

4. Jeste li glazbeno obrazovani (glazbena škola)? *

- Da
- Ne

- Other:

5. Svirate li melodijski instrument (sintisajzer, harmonika, gitara, drugo)? *

- Da
- Ne
- Ponekad

6. Služite li se glazbom kod tjelesnih aktivnosti? *

- Svakodnevno
- Jednom tjedno
- Jednom mjesečno
- Nekoliko puta godišnje
- Nikada

7. Koristite li slušanje glazbe kao poticaj za likovno izražavanje? *

- Svakodnevno
- Jednom tjedno
- Jednom mjesečno
- Nekoliko puta godišnje
- Nikada

8. Slušaju li djeca instrumentalnu glazbu tijekom popodnevnog odmora? *

- Svakodnevno
- Jednom tjedno
- Jednom mjesečno
- Nekoliko puta godišnje
- Nikada

9. Koristite li u svojim aktivnostima slušanje glazbe kao pasivnu aktivnost (glazba koja je u pozadini dok se djeca igraju)? ("Pasivno je ono slušanje koje ne uključuje emocionalno i intelektualno uživanje djece"). *

- Svakodnevno
- Jednom tjedno
- Jednom mjesečno
- Nekoliko puta godišnje
- Nikada

10. U glazbenim aktivnostima s djecom eksperimentiramo sa zvukovima?

- Svakodnevno
- Jednom tjedno
- Jednom mjesečno
- Nekoliko puta godišnje
- Nikada

11. Provodite li aktivno slušanje glazbenih sadržaja? ("Aktivno slušanje je svjesno slušanje koje uključuje doživljaj i spoznaju"). *

- Svakodnevno
- Jednom tjedno
- Jednom mjesečno
- Nekoliko puta godišnje
- Nikada

12. Instrumentalnu glazbu koristim kao podlogu za igre sa scenskom lutkom. *

- Svakodnevno
- Jednom tjedno
- Jednom mjesečno
- Nekoliko puta godišnje
- Nikada

13. Koliko često djeca slušaju instrumentalnu glazbu? *

- Svakodnevno
- Jednom tjedno
- Jednom mjesečno
- Nekoliko puta godišnje
- Nikada

14. Koliko često slušate tradicionalnu/ zavičajnu glazbu? *

- Svakodnevno
- Barem jednom tjedno
- Jednom mjesečno
- Nekoliko puta godišnje
- Nikada

15. Vole li djeca glazbene aktivnosti u vašoj skupini? *

- Da
- Ne

16. Upotrebljavate li glazbene aktivnosti u svom radu? *

- Svakodnevno
- Jednom tjedno
- Jednom mjesečno
- Nekoliko puta godišnje
- Nikada

17. Služite li se u svom radu aktivnostima pjevanja? *

- Svakodnevno
- Jednom tjedno
- Jednom mjesečno
- Nekoliko puta godišnje
- Nikada

18. Koristite li brojalice? *

- Svakodnevno
- Jednom tjedno
- Jednom mjesečno
- Nekoliko puta godišnje
- Nikada

19. Provodite li aktivnosti sviranja? *

- Svakodnevno
- Jednom tjedno
- Jednom mjesečno
- Nekoliko puta godišnje
- Nikada

20. Poznajete li glazbenu literaturu (djela, skladatelje)? *

- Da
- Ne
- Djelomično

21. Jeste li kreativni u osmišljavanju glazbenih igara? *

- Da
- Ne

22. Zanima li vas područje glazbe? *

- Da
- Ne

23. Samostalno se glazbeno educiram. *

- Da
- Ne

24. Da li je kod djece veći interes za slušanjem glazbe?

- Da
- Ne

25. Želim učiti o glazbi i glazbenim sastavnicama i zato idem na seminare. *

- Da
- Ne
- Ponekad
- Other:

26. Djeca razvijaju glazbene vještine u svakodnevnom radu. *

- Da
- Ne

27. Mislite li da je glazba dovoljno zastupljena u cjelovitom razvoju djece u odgojno-obrazovnim skupinama? *

- Da
 - Ne
-